

Terve kansa hiihtää – Tahko Pihkalan urheiluajattelu Latu-lehden välittämänä

Maija Raasakka

Tekijä Maija Raasakka	
Koulutusohjelma Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma	
Opinnäytetyön nimi Terve kansa hiihtää – Tahko Pihkalan urheiluajattelu Latu-lehden välittämänä	Sivu- ja liitesivumäärä 62 + 3
<p>Tässä tutkielmassa tarkasteltiin Lauri ”Tahko” Pihkalaa, yhtä Suomen historian tunnetuimmista urheiluvaikuttajista, sekä hänen välittämänsä urheiluoppia 1940-luvulta 1970-luvulle. Tarkastelun kohteena olivat Pihkalan kirjoittamat artikkelit (43 kpl) Suomen Ladun lehtiin Massaurheilu ja Latu. Tutkimuskysymyksinä olivat, mitä Pihkala liikunnasta ja urheilusta sanoo sekä millä hän perustelee urheilun tärkeyttä.</p> <p>Tutkielmassa käytetty lähestymistapa on kulttuurintutkimuksen näkökulma. Aineiston analysoinnissa hyödynnettiin systemaattista analyysia, tarkemmin immanenttia rekonstruktiota, jossa tekstin keskeinen aatesisältö puretaan ja jäsennetään sen omin käsittein.</p> <p>Pihkala pyrki kirjoituksissaan edistämään hiihtoa ja urheilua, antamaan harjoitteluneuvoja, ehdottamaan toimenpiteitä, kritisoimaan nykyolosuhteita sekä pohtimaan urheilun olemusta. Tärkeintä urheilua Pihkalalle oli koko kansan kuntourheilu, jonka edistämisen piti olla koko järjestäytyneen urheiluelämän ensisijainen tehtävä.</p> <p>Pihkalan urheiluopin sisältö tiivistyi kolmeen tavoitteeseen: Hiihtoa on edistettävä, jokaisen suomalaisen on pidettävä kunnostaan huolta, ja Suomen kansan tulee säilyä yhtenäisenä ja itsenäisenä. Pihkala kirjoitti useista eri aiheista, keskittyen kuitenkin enimmäkseen hiihtoon sekä kuntourheiluun. Urheilun tärkeys kumpusi Pihkalan mukaan ensinnäkin tarpeesta pitää kansa kunnossa, toisekseen tarpeesta pitää vanheneva ja haurastuva ihmisryhmä kunnossa. Urheilun tärkeys liittyi yhtenäisen kansan sekä terveyden ideoihin.</p> <p>Pihkalan urheiluopin jäsentämisestä hyötyy Pihkalan aateperintöä vaaliva Tahko Pihkala -seura, jonka kanssa tämä tutkielma on tehty yhteistyössä. Tutkielmassa tunnistettiin keskeisiksi Pihkalan korostamiksi teemoiksi muun muassa hiihdon edistäminen, liikunnan merkitys terveydelle, liikuntaolosuhteiden kehittäminen sekä liikunnan yhteisöllinen voima ja sosiaaliset aspektit.</p>	
Asiasanat Tahko Pihkala, Suomen Latu, hiihto, urheilu- ja liikuntajärjestöt, urheiluhistoria, kulttuurintutkimus	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Suomalaisen urheilun historiallisista vaiheista	4
3	Lauri ”Tahko” Pihkala	7
3.1	Pihkala kirjailijana ja toimittajana	9
3.2	Aikaisempi tutkimus Pihkalasta	10
3.3	Pihkala urheilufilosofina	13
4	Suomen Latu	18
5	Työn tavoite ja tutkimuskysymykset	21
6	Menetelmät, aineisto	23
6.1	Systemaattinen analyysi	23
6.2	Kulttuurintutkimus	25
6.3	Aineiston esittely	26
7	Katsaus Pihkalan kirjoituksiin	29
7.1	Hiihto – keskeisin teema	30
7.2	Laturetket – hiihtoa parhaimmillaan	31
7.3	Kunto – harjoittelun ydin	32
8	Kritiikkiä ja ehdotuksia esittävä Pihkala	35
8.1	Kansan käsite ja urheilupolitiikka	35
8.2	Pihkala kriitikkona	37
8.3	Pihkala toimenpiteiden ehdottajana	38
9	Pihkalan teesit ja tavoitteet	40
9.1	Ladun päämäärät	40
9.2	Urheilun olemus	42
10	Miksi urheillaan?	44
10.1	Hitaasti kiihuhtamisen filosofia	46
11	Yhteenvedo Pihkalan välittämästä urheilukuvasta	49
11.1	Sotilaallinen Pihkala	51
11.2	Ikuisesta taistelusta	52
12	Pohdinta	54
	Lähteet	59
	Liite 1: Lista aineiston artikkeleista	63
	Liite 2: Esimerkki kaaviosta	65

1 Johdanto

”Kun lakkaamme leikkimästä (= liikkumasta), ei se johdu siitä että vanhenemme, vaan vanheneminen johtuu siitä, että lakkaamme liikkumasta”¹

Lauri ”Tahko” Pihkala (1888-1981) on suomalaisen liikuntakulttuurin tärkeimpiä ja monipuolisimpia vaikuttajia. Monien hänen oppiensa ja ajatustensa sanotaan elävän vielä tänäkin päivänä. Pihkala oli vuonna 1938 perustamassa Suomen ensimmäistä kuntoliikuntajärjestöä, Suomen Latua (Suomen Latu 1987, 23-25), ja hänen elämäntyönsä painopiste oli ennen kaikkea kuntoliikunnan edistämisessä.

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella sitä urheiluun liittyvää oppia ja aatemaailmaa, jota Pihkala Suomen Ladun tiedotuskanavien kautta levitti. Tutkielmassa tarkastellaan Suomen Ladun omaa aikakauslehteä (vuoteen 1949 *Massaurheilu*, vuodesta 1950 *Latu*) ja kysytään, millaisen kuvan liikunnasta ja urheilusta lehdessä olleet Pihkalan kirjoitukset välittivät. Tutkielmassa kysytään, mitä Pihkala lehden sivuilla urheilusta sanoo, sekä millä hän urheilun tärkeyttä perustelee. Minkä vuoksi Pihkala halusi edistää urheilua ja liikuntaa?

Pihkalaa on pidetty tärkeänä suomalaisena urheilufilosofina, joka loi omanlaistaan liikuntafilosofiaa (esim. Hartikainen 2007; Heikkala & Pyykkönen 1989; Klemola 1988c; Palolampi 1983, 86; Salimäki 2000, 372). Sitä, millainen tämän liikuntafilosofian ulospäin näyttäytynyt sisältö oli, ei kuitenkaan ole juuri tutkittu. Tämän tutkielman tarkoituksena on kysyä, millainen tämä niin sanotun filosofian anti oli käytännössä ja kuinka se näyttäytyi hiihdonedistämisyjärjestö Suomen Ladun viestinnän kautta.

Pihkala oli elinaikanaan erittäin tuottelias kirjoittaja ja toimittaja, jonka tuotanto kattaa toistakymmentä kirjaa sekä satoja lehtiartikkeleita. *Latu*, johon hän kirjoitti yhteensä 43 artikkelia, oli hänen tärkeimpiä julkaisukanaviaan erityisesti vuoden 1944 jälkeen. Suurin osa Pihkalan kirjallisesta tuotannosta sijoittuu kuitenkin sotia edeltäneisiin aikoihin, jolloin hän kirjoitti satoja artikkeleita esimerkiksi Suomen Urheilulehteen. Mikäli näitä vanhempia artikkeleita tarkasteltaisiin, saataisiin Pihkalan liikuntafilosofian sisällöstä selvästi erilainen kuva. Tämä tutkielma kuitenkin keskittyy tarkastelemaan vain Suomen Latua ja sen omaa tiedotuskanavaa, vaikka vuoden 1944 jälkeenkin Pihkala kirjoitti runsaasti myös muihin lehtiin. Tutkielma pyrkii hahmottelemaan sitä, mitä juuri Ladun viestintä Pihkalan urheiluideologiasta välitti.

¹ Lauri Pihkala: Liikkumataito ja -kunto urheilun ja elämäntaidon avaimena. *Massaurheilu* 2/1949

Suomen Latu on Suomen ensimmäinen kuntoliikuntajärjestö ja alkuperäiseltä tehtävältään ensisijaisesti hiihdonedistämisyjärjestö. Tänä päivänä Suomen Latu on monipuolinen ulkoilujärjestö, jonka toimintaan kuuluu useita lajeja hiihdon rinnalla. Tutkielma kattaa noin kolmekymmentä vuotta 1940-luvulta 1970-luvulle. Tuona aikana sekä Suomen Latu, suomalainen liikuntakulttuuri että koko suomalainen yhteiskunta ehtivät muuttua merkittävästi. Kyseisenä ajanjaksona Pihkala keksi laturetket, jotka yleistyivät suosituiksi, mutta samaan aikaan hiihdon asema ja merkitys harrastuksena ja ennen kaikkea luonnollisena liikkumismuotona myös väheni. Huoli tästä on kirjoituksissa vahvasti näkyvillä. Suomi eli myös voimakasta autoistumisen, kaupungistumisen ja maaltamuuton aikaa, ja huoli tästä yhteiskunnallisesta murroksesta on aineistossa alati läsnä.

Tämä tutkielman yhteistyökumppanina toimii Tahko Pihkala -seura. Tahko Pihkala -seura on Pihkalan ja hänen ystäviensä ja toveriensa vuonna 1979 perustama yhdistys, jonka tehtävänä on Pihkalan elämäntytön ja urheiluideologian vaaliminen. Seura on esimerkiksi julkaissut kirjallisia teoksia sekä järjestänyt esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia. Joka vuosi seura järjestää Turpakäräjät -keskustelutilaisuuden, jossa vaihtuvat panelistit keskustelevat urheilun ja liikunnan ajankohtaisista kysymyksistä. Seura jakaa myös vuosittaista Rehdin Urheilijan palkintoa. (Juurtola 1989). 2020-luvulla seura on edelleen olemassa, mutta sen jäsenkunta on iäkäs ja harvalukuinen. Seuran puheenjohtajana toimii Suomen Ladun entinen pitkäaikainen toiminnanjohtaja Tuomo Jantunen. Tahko Pihkala -seura on Suomen Ladun jäsenyhdistys.

Vuonna 2019 seura aloitti projektin uuden Tahko Pihkalasta kertovan tietokirjan julkaisemiseksi. Vaikka Tahko Pihkala on suomalaisen liikuntakulttuurin tunnetuimpia henkilöitä, uusin ja ainoa varteenotettava Pihkalasta kertova tietokirja (Seppälä 1982) on kirjoitettu lähes 40 vuotta sitten². Pihkalasta liikkuu julkisuudessa jonkun verran myös ristiriitaista tietoa, esimerkiksi hänen suhteestaan naisurheiluun tai rotuoppeihin, ja toisinaan hänen rooliaan pidetään kiistanalaisena. Uusi, suurelle yleisölle suunnattu tietokirja auttaa päivittämään käsityksen historiallisesta henkilöstä ja antaa tosiasioihin perustuvan pohjan keskusteluille hänen asemastaan suomalaisen liikuntakulttuurin kunniapaikalla.

Tutkielmasta tullaan laatimaan yleistajuinen artikkeli, joka tiivistää sen keskeisimmän annin, keskittyen erityisesti kysymykseen siitä, mikä osa Pihkalan liikunta- ja urheiluoppia

² Kirjan Pihkalasta ovat kirjoittaneet myös Kare (1975) ja Palolampi (1983). Klemola (1963) on laatinut Pihkalan kirjoituksista laajan kokoelmateoksen.

on yhä nykyäänkin relevanttia. Artikkelin sekä tutkielman avulla Tahko Pihkala -seura pääsee uudistamaan strategiaansa ja pohtimaan sitä, mitä on se Tahkon aateperintö, jota se haluaa vaalia. Keväällä 2021 julkaistava artikkelin sekä seuraavana vuonna ilmestyvän kirjan avulla on mahdollista tuoda Tahko Pihkala ja hänen perintönsä merkitys jälleen suomalaiseen liikuntakeskusteluun.

2 Suomalaisen urheilun historiallisista vaiheista

Lauri Pihkala on ollut keskeinen hahmo suomalaisen liikuntakulttuurin historiassa 1900-luvun alusta aina 1970-luvulle saakka. Suomen nykyaikaisen kaltainen liikuntakulttuuri on historiallisesti kohtalaisen tuore, vain muutaman vuosikymmenen itse Pihkalan (s. 1888) vanhempi ilmiö. Sen voidaan tulkita alkaneen muotoutua noin 1800-luvun puolivälissä (Kokkonen 2015, 22). Erilaisia liikunnallisia aktiviteetteja Suomessa on kuitenkin harjoitettu jo pidempään, esimerkiksi erilaiset kisailut ja voimankoitokset ovat kuuluneet maaseudun ihmisten elämään jo vuosisatoja (Kärkkäinen 1992).

Kun tarkastellaan suomalaisen liikuntakulttuurin historiallisia vaiheita, voidaan niitä jaotella muutamilla tavoilla. Niin Pyykkönen (1992) kuin Kokkonenkin (2015) noudattelevat liikuntakulttuurin vaiheiden erittelyssä keskenään samankaltaista jakoa: maaseudun kisailukulttuuri 1800-luvun alkupuolella ja sitä ennen, järjestäytyneen urheilun synty vuosisadan vaihteessa, sotia edeltänyt ja sotien aikainen isänmaallisuutta korostava aika, 1950-1960-luvuilta alkava kuntoliikunnan aika sekä eriytyvän nykyajan vaiheet. Tämä on käytetty ja havainnollistava tapa hahmottaa noin 150 vuoden aikaisia suomalaisen liikuntakulttuurin muutoksia.

Tarkemmin tiettyihin aiheisiin perehtyneissä tutkimuksissa historiaa jaotellaan myös muilla tavoilla. Esimerkiksi Itkonen (1996) tarkastelee liikuntakulttuurin kehitystä organisoitumisen, erityisesti urheiluseuratoiminnan kautta. Itkonen (1996, 215-230) jakaa kehitysvaiheet 1900-1930 vaikuttaneeseen järjestökulttuurin kauteen, 1930-1960 ulottuvaan harrastukselliseen-kilpailulliseen kauteen, 1960-luvulta 1980-luvulle ulottuvaan kilpailullis-valmennukselliseen kauteen sekä 1980-luvulta nykypäivään jatkuvaan eriytyneen toiminnan kauteen. Rantala (2019) puolestaan jakaa kehittyvän kuntoliikunnan vaiheet 1940-luvun alusta 2010-luvulle neljään noin viidentoista vuoden mittaiseen jaksoon.

Suomen itsenäistymistä edeltäviin vuosikymmeniin ajoittuu järjestäytyneen kansalaistoiminnan synty urheiluseuroineen ja muine yhdistyksineen sekä voimistelun läpimurto. Tärkeitä hahmoja olivat muun muassa Ivar Wilskman sekä voimistelua korostanut Viktor Heikel (Heikkinen 1992; Kokkonen 2015, 30-33; Meinander 1992). 1900-luvun alkuvuosiin sijoittuu suomalaisen kilpaurheilun läpimurto sekä suuren keskusliitto SVUL:n eli Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton perustaminen. (Laine 1992, 117-128).

Itsenäistymisestä toiseen maailmansotaan jatkunutta ajanjaksoa leimasi muun muassa urheilun politisoituminen. Sisällissota sai aikaan lopullisen urheilun kahtiajaon ja SVUL:sta

erotetut työläisliitot perustivat oman liittonsa, Työväen Urheiluliitto TUL:n. Suojeluskuntaurheilu, jossa Pihkala toimi johtavassa asemassa, kukoisti maaseudulla. Suomi oli kahtiajaosta huolimatta kansainvälisesti menestyvä urheilumaa. (Kokkonen 2015, 64-85).

Oman tutkimukseni artikkelit ajoittuvat 1940-luvun alusta 1970-luvulle, eli käytännössä poliittisen ja isänmaallisen urheilun ajanjakson päättymiseen ja kuntoliikunta-ajan alkuun. Suomalaisen kuntoliikunnan eräänlaiseksi alkupisteeksi voidaan tulkita Suomen Ladun perustaminen vuonna 1938 (Heinilä 1974, 186). Talvisodan jälkeen, välirauhan aikana nousi suurten joukkojen liikunta, ”massaurheilu” Suomessa ensi kertaa laajasti esiin. Keväällä 1941 järjestettyyn maaottelumarssiin osallistui yli puolitoista miljoonaa suomalaista. (Hentilä 1992, 262-263).

Sotavuodet 1939-1944 saivat aikaan merkittävän käännekohtan myös urheiluelämässä, sillä poliittinen ilmapiiri muuttui jyrkästi ja esimerkiksi suojeluskunnat lakkautettiin. Sotien jälkeisenä vuosina TUL:n asema vahvistui, ja keskusjärjestöt esittelivät vaikutusvaltaansa näyttäville massatapahtumilla. Myös valtiovallan rooli urheiluelämässä vahvistui (Hentilä 1992, 263-268).

1950-luvulle sijoittuvat niin Helsingin olympiakisat 1952 kuin TUL:n hajoaminen kahtia. Vuonna 1959 TUL lopetti yhteistoiminnan kaikkien SVUL:n liittojen kanssa, ja yhteistyön jatkamisen kannalla olleet seurat erotettiin liitosta. Erotetut seurat perustivat uuden, Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton eli TUK:n, joka ehti toimia rinnakkaisena keskusjärjestönä vuoteen 1979 saakka. (Kokkonen 2015, 138-139; 201). Työläisurheilun hajaannuksen myötä SVUL puolestaan vahvistui ja suunnitteli tosissaan yhden kokoavan keskusjärjestön, ”Suomen Urheilun Keskusliiton” perustamista. Suunnitelmat kariutuivat. (Kokkonen 2015, 132-140).

Vuodesta 1946 järjestetyt kansanhihdot kasvattivat 1950-luvulla suosiotaan edelleen. 1960-luvun puolella miljoonan kansanhihtosuorituksen rajapyykki ylittyi ensimmäisen kerran (Suomen Latu 1987, 131). Kansanhihdot olivat luomassa pohjaa koko kuntoliikunnalle, joka 50- ja 60-luvuilla alkoi saada yhä enemmän suosiota. Kuntoliikunnan historiaa tutkinut Maria Rantala (2019) nimeääkin vuodet 1941-1965 kuntoliikunnan järjestäytymisen vuosiksi. Suomen Ladun rinnalle perustettiin TUL:n ja SVUL:n kuntoliikuntaliitot Kansanurheilun Keskusliitto vuonna 1959 ja Suomen Kuntourheiluliitto 1961. (Rantala 2019, 59-61).

1970-luvun alussa liikuntakulttuuri laajeni ja valtion rooli kasvoi. Aika oli suurta elinkeinorakenteen muutosta, kun ihmiset yhä enenevässä määrin muuttivat maalta kaupunkiin uusien teollisten työpaikkojen perässä. Myös liikenne, etenkin autoliikenne, lisääntyi kovaa vauhtia. Kuntoliikunta ja liikunta ensisijaisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä oli aiempaa enemmän keskiössä. Kokkonen (2015, 176) kuvailee, kuinka ”entinen urheilun suurvalta” muuttui ”kuntoliikunnan pikkujättiläiseksi”. Kuntoiluun ja liikuntaan suhtauduttiin myös yhä tieteellisemmin. Vuonna 1968 perustettiin Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta ja vuonna 1970 Liikunnan ja kansanterveyden edistämisyhdistys LIKES. Vuonna 1979 vahvistettiin ensimmäinen liikuntalaki. (Kokkonen 2015, 176-187).

Liikunnasta tuli 1980-luvun kuluessa yhä suosittu harrastus ja se alkoi myös kaupallistua. Seuraava suuri mullistus suomalaisessa liikuntakulttuurissa koettiin 1990-luvun laman ja SVUL:n konkurssin myötä. Vuonna 1993 keskusliittojen aika päättyi ja tilalle perustettiin Suomen Liikunta ja Urheilu SLU. TUL jäi olemaan aatteellisena järjestönä vailla keskusjärjestöstatusta. ”Toimialapohjainen” organisaatiomalli, joka käsitti SLU:n, Nuoren Suomen sekä Kunto ry:ksi nimensä vaihtaneen Suomen Kuntourheiluliiton ehti olla voimassa vuoteen 2012 asti, jolloin Valo ry perustettiin uudeksi kattojärjestöksi. Vuonna 2018 Valo ry sulautui Olympiakomiteaan, jota nykypäivänä voidaan pitää suomalaisen liikunnan ja urheilun keskusjärjestönä. (Kokkonen 2015, 268-276; Rantala 2019, 140-141).

3 Lauri ”Tahko” Pihkala

Lauri ”Tahko” Pihkalaa (1888 – 1981) on sanottu suomalaisen liikuntakulttuurin kaikkien aikojen monipuolisimmaksi vaikuttajaksi. Hänet tunnetaan urheilufilosofina, keksijänä ja kirjoittajana, jonka tunnetuimpia innovaatioita ovat pesäpallo ja laturetket. Pihkalalle on myönnetty professorin arvonimi vuonna 1948 sekä Jyväskylän yliopiton liikuntatieteellisen tiedekunnan kunniatohtorin arvo vuonna 1969 (Klemola 2000). Toisaalta Pihkala tunnetaan myös ristiriitaisena hahmona, johon yhdistetään toisinaan voimakkaasti ”valkoinen Suomi” ja esimerkiksi 1900-luvun alussa kukoistanut rotuhygieeninen ajattelu (esim. Vasara 1999).

Lauri Gummerus syntyi pihtiputaalaisen pappisperheen pojaksi 5.1.1888, ja vuonna 1906 hän vaihtoi muutaman veljensä kanssa sukunimensä Pihkalaksi. Ylioppilaaksi hän valmistui Jyväskylän Lyseosta vuonna 1905 ja vuonna 1912 filosofian kandidaatiksi (nyk. maisteri) Helsingin yliopistosta, aineyhdistelmänään mm. kansantaloustiede, Suomen ja Skandinavian historia sekä praktillinen filosofia. (Klemola 1963, 18-19; Salimäki 2000, 151-153)

Pihkala oli innokas urheilija ja urheilun puolesta puhuja jo nuoresta lähtien. Nuorempana hän kilpaili itse ja osallistui jopa kaksiiin olympialaisiin, tosin huonolla menestyksellä. Vuosina 1913-1917 hän toimi maata kiertävänä SVUL:n ”urheilukonsulenttina” eli käytännössä Suomen ensimmäisenä ammattivalmentajana. Vuosina 1918-1921 hän toimi puolustusvoimien urheiluasian päällikkönä ja vuonna 1921-1944 suojeluskuntien urheilupäällikkönä. Näissä tehtävissä ollessaan hän esimerkiksi kehitti pesäpallon, jonka ensimmäiset säännöt julkaistiin vuonna 1922. (Hartikainen 2007, 110-111; Klemola 2000).

Urheilun teoreetikko ja kirjailija Pihkalasta tuli varhain. Hänen ensimmäisenä urheilufilosofisena kannanottonaan voidaan pitää vuonna 1907 Suomen Urheilulehdessä julkaistua, ”erilaisten urheilujen paremmuutta” pohtivaa kirjoitusta. Ensimmäisen kirjansa, Urheilijan oppaan, hän julkaisi vuonna 1908. Teosta voidaan pitää ensimmäisenä suomalaisena valmennuskirjana, ja sen opit levisivät hyvin laajalle. Sen kirjoittamista edelsi Pihkalan vain 19-vuotiaana suorittama opintomatka Yhdysvaltoihin. (Salimäki 2000, 133-135).

Ennen talvisodan syttymistä vuonna 1939 Pihkala ehti toimia niin toimittajana kuin Puunjalostusteollisuuden Työnantajaliiton palveluksessakin, mutta merkittävimmän työuransa hän teki suojeluskunnissa, urheiluosaston päällikkönä. Siellä ollessaan hän kehitti urheilulajeja ja kilpailumuotoja pesäpallosta hiihtoon ja sotilasotteluun. Hän kirjoitti

ahkerasti urheiluun liittyvistä teemoista, kuten urheilun synnystä, amatööriurheilusta, urheiluopistosta sekä urheilun ja sodan yhteneväisyyksistä. (Salimäki 2000, 221-232).

Pihkala jäi ennenaikaiselle eläkkeelle ja siirtyi kokopäiväiseksi vapaaksi kirjoittajaksi, kun suojeluskuntajärjestö jatkosodan päätyttyä vuonna 1944 lakkautettiin. Siitä seuraavien vuosikymmenten ajan hän vaikutti niin kirjoittamalla kymmeniin lehtiin kuin toimimalla erilaisissa luottamustehtävissä. Hänelle oli jo kertynyt mainetta, mutta esimerkiksi SVUL:n pääsihteeriksi hän ei yrittämisestään huolimatta päässyt. (Salimäki 2000, 280-281; 298-302).

Paitsi suojeluskuntavuosina kehitetystä pesäpallosta, Pihkala tunnetaan myös muun muassa vuonna ”hitaasti kiiruhtamisen kilpailun” ideastaan, jonka hän esitti vuonna 1934, sekä salamapallosta, jonka hän esitteli 1960-luvun alussa. Lisäksi hän on innovoinut hiihto- ja urheilumerkkijärjestelmiä, esittänyt aloitteen hiihtokilpailujen pitämisestä Salpausselällä sekä ehdottanut hiihtolomaa kouluihin. Hänen aloitteestaan perustettiin myös Vierumäellä sijaitseva Suomen Urheiluopisto. Vuonna 1938 Pihkala oli mukana perustamassa Suomen ensimmäistä kuntoliikuntajärjestöä, Suomen Latua (Klemola 2000). Siellä hän kehitti vielä nykyäänkin tunnetut laturetket.

Pihkalan perinteet ja ideat elävät tänä päivänä konkreettisten lajien lisäksi Tahko Pihkala - seurassa. Seura perustettiin vuonna 1979 kunnioittamaan Pihkalan työtä ja vaalimaan hänen perintöään jälkipolville. Perustavassa kokouksessa 10.10.1979 oli Pihkalan itsensä lisäksi mukana hänen läheisiä ystäviään, kuten Esko Palmio, Stig Häggblom, Leena Jääskeläinen, Heikki Klemola ja Sulo Kolkka. Perustajia olivat myös järjestöt Suomen Suunnistusliitto, Salamapalloliitto, Pesäpalloliitto, Latu sekä Suomen Urheiluopisto. Virallisesti seuran tarkoituksena on ”vaalia professori Lauri Pihkalan urheiluun ja muuhun liikuntakulttuuriin liittämää ideologiaa ja pyrkiä sen säilyttämiseen aikakausten vaihtuessakin”. (Juurtola 1989, 15-21). Seura järjestää edelleen joka vuosi ”Turpakäräjät” -nimistä keskustelutilaisuutta urheiluelämän ajankohtaisista ongelmista ja asioista. Seura on myös Suomen Ladun jäsenyhdistys, ja vuonna 2020 sen puheenjohtajana toimii Tuomo Jantunen. Seuran jäsenmäärä on noin 40, mutta sillä on aktiivinen Facebook-ryhmä, johon kuuluu yli 700 jäsentä.

3.1 Pihkala kirjailijana ja toimittajana

Suuri osa Pihkalan vaikuttamistyöstä kiteytyy hänen rooliinsa toimittajana ja kirjailijana. Nuorelle Pihkalalla urheilutoimittajan ammatti oli yksi varteenotettava uravalinta, ja vuodesta 1907 lähtien hän toimikin eri lehtien apumiehenä (Salimäki 2000, 142). Urheilutoimittajan ura sai heti Pihkalan päästyä ylioppilaaksi merkittävän käänteen, kun Väinö Tiiri, Antero Vartia ja Pihkala ostivat vuodesta 1898 ilmestyneen *Suomen Urheilulehden* silloiselta omistajaltaan Ivar Wilskmanilta. ”Kolmen pennittömän nuoren urheilumiehen” ryhtyminen lehden kustantajiksi oli radikaali teko, joka päättyi lyhyeen; jo seuraavana vuonna lehti oli myytävä taloudellisten vaikeuksien vuoksi pois. Pihkala ehti toimia toimitussihteerinä ja tuoda lehden sisältöön väriä. (Seppälä 1982, 66-67; Vilen & Viren 1971, 7-8).

1910- ja 1920-luvut sekä 1930-luvun alku olivat Pihkalan tuotteliainta aikaa toimittajana. Vuosina 1919-1925 hän päätoimitti tuolloin SVUL:n omistuksessa ollutta *Suomen Urheilulehteä* (Vilen & Viren 1971, 11-12), mutta jouduttuaan vaikeuksiin SVUL:n johdon kanssa hän perusti jo neljä vuotta myöhemmin oman urheilulehden. ”*Kiri – riippumaton urheilulehti*” ehti ilmestyä vain vuodet 1929-1931 ennen lakkauttamistaan talousvaikeuksien vuoksi. Pihkala päätoimitti *Kiriä* ja kirjoitti lähes jokaiseen numeroon. Muut keskeiset tekijät olivat Sulo Kolkka, Hugo Valpas ja Tauno Tattari. (Seppälä 1982, 67-75).

Suomen Urheilulehden ja *Kirin* ohella Pihkala kirjoitti joka vuosi lukuisiin muihin lehtiin, kuten suojeluskuntajärjestön *Hakkapeliitta*n, sanomalehtiin, muihin urheilulehtiin ja *Ylioppilaslehteen*. Joka vuosi Pihkalan artikkeleita ilmestyi siellä täällä eri lehdissä vähintään muutama, parhaina vuosina kymmeniä. Pihkala muun muassa raportoi urheilutapahtumista eri puolilta maailmaa, valisti ja ohjeisti urheilun ja liikunnan tärkeydestä sekä spekuloi ja pohdiskeli urheiluun liittyviä kysymyksiä, kuten amatööri-ihannetta ja olympiahenkeä (Raasakka, *julk.*).

Toimittaja-Tahkon uran voidaan katsoa jakautuneen kahteen selkeään vaiheeseen, joita erottivat sotavuodet 1939-1944. Niiden jälkeen *Suomen Urheilulehteen* sekä muutamaan muuhun julkaisuun kirjoittava puoliammattilainen urheilutoimittaja muuttui kymmeniin eri lehtiin sanomaansa tasaisemmin jakelevaksi vapaaksi kirjoittajaksi, jonka kirjoituksia yhä useammat eri julkaisut ottivat vastaan. Ennen vuotta 1940 Tahko kirjoitti noin kahteenkymmeneen eri lehteen per vuosikymmen, ja ylivoimaisesti suurin osa tuotannosta päättyi *Urheilulehteen*. Sotien jälkeen kirjoituksia ilmestyi laaja-alaisesti

monissa eri lehdissä, kuten *Suomen Kuvalehdessä*, *Suomalaisessa Suomessa*, erilaisissa järjestölehdissä sekä muissa urheilu- ja liikuntalehdissä. 1950-luvulta alkaen yhdeksi tärkeimmistä julkaisupaikoista tuli Suomen Ladun *Latu*. (Raasakka, *julk.*).

Ensimmäisen kirjansa, *Urheilijan oppaan*, Pihkala julkaisi jo 1908. Seuraavina vuosina ilmestyi lisää urheiluteoksia, jotka kaikki olivat lajityypiltään oppaan ja oppikirjan kaltaisia. *Jokamiehen koneoppi* näki päivänvalon 1909, *Koululaisurheilijan opas* vuonna 1914 ja pesäpalloa edeltäneestä pelistä kertova *Pitkäpallo – pallonlyönnin merkitys* vuonna 1917. Kun *Urheilijan oppaan* sekä *Koululaisurheilijan oppaan* korjatut ja uusitut painokset lasketaan, Pihkala ehti julkaista 17 kokonaista kirjaa, viimeisen vuonna 1966. (Raasakka, *julk.*).

Kaiken kaikkiaan Pihkala ehti julkaista eri lehdissä ja kirjoissa artikkeleitaan yli 800 kertaa – joka ikinen vuosi alkaen 1907 ja päättyen vuoteen 1975. Tämänkin jälkeen Pihkalalta kuultiin vielä useita puheita. (Raasakka, *julk.*). Näin ollen monitoimimieheksi kutsuttua Pihkalaa voidaan pitää rooliitaan ennen kaikkea urheilutoimittajana tai -kirjailijana, jonka kirjallinen ilmaisu oli esimerkiksi Kailan (1985) mukaan myös poikkeuksellisen värikästä, taitavaa ja kaunokirjallista. Pihkalan kirjoituksia on sittemmin koottu yhteen kokoomateokseen *Tahkon latu* (Klemola 1963).

3.2 Aikaisempi tutkimus Pihkalasta

Lauri ”Tahko” Pihkala ja etenkin hänen liikuntafilosofiansa on jäänyt varsinaisessa tutkimuksessa sivummalle, vaikka hänen hahmonsa on tunnistettu ja arvostettu. Pihkalan merkitystä on toki sivuttu lähes kaikissa suomalaista urheiluhistoriaa käsittelevissä teoksissa (esim. Kokkonen 2008; 2015; Pyykkönen ym. 1992; Vasara ym. 1989) ja erityisen paljon Vasaran (1997) suojeluskuntaurheilua käsittelevässä tutkimuksessa.

Varsinainen Tahko Pihkala -tutkimus lepää Harri Salimäen varassa, joka on laatinut Pihkalasta ja tämän urheiluaatteen lähtökohdista lisenssiaatintyon (Salimäki 1996) sekä sitä täydentävän seikkaperäisen väitöskirjan (Salimäki 2000). Tämän lisäksi Pihkalasta on kirjoitettu viisi Pro Gradu -työtä: Virtanen (1986), Aura (1995), Norra (1998), Anttila (2003) ja Sipola (2017).

Myöskään yleistajuisempaa kirjallisuutta ei Pihkalasta ole useaan vuosikymmeneen ollut tarjolla. Esimerkiksi virallista elämäkertaa hänestä ei ole kirjoitettu. Käytännössä Tahko Pihkalasta on kirjoitettu kaksi ”pienoiselämäkerraksi” kutsuttua teosta: Kare (1975) ja

Seppälä (1982). Myös Erkki Palolammen (1983) pamflettimainen teos käsittelee Pihkalaa ja tämän urheilukäsitystä. Lyhyitä artikkeleita Pihkalasta puolestaan on saatavilla useita erilaisissa suomalaisia merkkihenkilöitä listaavissa julkaisuissa (esimerkiksi Hartikainen ym. 2007; Teronen & Vuolle 2009; Juutilainen 2014).

Pihkalaa koskevan tieteellisen tutkimuksen voi oikeastaan tiivistää kahteen osaan: Salimäen tuotantoon, jota Anttila (2003) täydentää sekä Norran (1998) tutkielmaan. Uusinta Pihkala-tutkimusta edustava Sipola puolestaan (2017) esittää tutkielmassaan edellisistä poikkeavia, uusia tutkimuskysymyksiä, vaikka niiden käsittelyn taso jääkin pinnalliseksi.

Seuraavaksi tarkastellaan, mitä Pihkalasta on varsinaisesti tutkittu.

Jan Norra

Norran (1998) tutkielmaa voidaan pitää ensimmäisenä kunnianhimoisena pyrkimyksenä selittää Pihkalan liikuntafilosofiaa. Hän käyttää figuraatiososiologista lähestymistapaa sekä systemaattista analyysia ja pyrkii mentaliteetin käsitteen avulla havainnoimaan ja tunnistamaan Pihkalan liikuntafilosofian sisältöä. Tämän lisäksi hän peilaa Pihkalan liikuntafilosofiaa, jonka on usein kuvattu kiteytyvän ”ponnistamisen ilon” käsitteeseen, Weberin teoriaan modernista rationaalisuudesta. Norra (1998) pyrkii kysymään, millä tavalla weberiläinen moderni rationaalisuus näyttäytyy Pihkalan ”ponnistamisen ilossa”.

Norran (1998) tutkimat Pihkalan tekstit ovat *Suomalainen Suomi* -kulttuurilehteen v. 1947-1951 kirjoitetut artikkelit. Näitä kahtatoista pitkää ja pohdiskelevaa artikkelia voidaan pitää Pihkalan selkeästi filosofisimpana työnä, joissa hän pyrkii perusteellisesti tekemään selkoa urheilun olemuksesta. Tämän lisäksi Norra (1998) käyttää muutamaa muuta Pihkalan julkaisua 1900-luvun alusta. Tutkimuskohteenaan hänellä on joka tapauksessa Pihkalan koko liikuntafilosofia, jota lähestytään tiettyjen ja valikoitujen tekstien kautta.

Norran (1998) väite on, että rationaalisuuden ulottuvuus näkyy Pihkalan teksteissä, ja on ”varsin keskeisessä asemassa Pihkalan liikuntafilosofisissa pohdinnoissa” (Norra 1998, 49). Hän painottaa myös Pihkalan rationaalisuutta korostaneita ajatusmalleja, kuten eugeniikkaa ja pragmatismia. Hän myös tekee huomioita Pihkalan erosta Huizingaan ja Suitsiin. Hän toteaa leikin ja urheilun olemuksen näyttäytyvän Pihkalan liikuntafilosofiassa ”täysin rationaalisen illuusiottomasti” (Norra 1998, 55).

Kaikkiaan Norran (1998) keskeisenä antina voidaan pitää sitä, kuinka hän poisti Pihkalalta tämän aseman ponnistamisen ilon ja urheilun itseisarvon julistajana sekä asemoi tämän osaksi modernin kulttuurimaisemaa ja siihen liittyvää rationaalisuuden ihannetta ja pyrkimystä.

Harri Salimäki

Salimäen tutkimusten (1996 & 2000) muodostama kokonaisuus on ylivoimaisesti laajin ja seikkaperäisin tieteellinen esitys Pihkalasta. Salimäki lähestyy Pihkalaa Norrasta (1998) poikkeavalla tavalla. Hänen tutkimuskohteenaan on yksilö ja persoona nimeltä Lauri Pihkala, jonka perimmäisiä mielenliikkeitä, arvoja ja uskomuksia hän pyrkii selvittämään. Salimäen liseniaatintyö (1996), joka on samalla ensimmäinen tieteellinen tutkimus Pihkalasta, selvittää Pihkalan kehitystä urheiluvaikuttajaksi ennen vuotta 1918. Tätä täydentävä väitöskirja (2000) ulottaa tutkimuksen Pihkalan elämän loppuun saakka sekä syventää tarkastelua.

Salimäen molempien tutkimusten ydinaineistona on toiminut Pihkalan suvun kirjeenvaihto sekä Lauri Pihkalan henkilökohtaiset kirjoitukset ja muistiinpanot. Niitä analysoimalla hän on pyrkinyt selvittämään muun muassa millainen Lauri Pihkala oli persoonaltaan, oliko hänen vaikeaa löytää elämälleen tarkoitus, millaisia arvojen ristiriitoja hän koki, sekä millainen oli hänen suhteensa kristinuskoon (Salimäki 1996, 14-17; Salimäki 2000, 33-35).

Salimäki (2000) käy Pihkalan koko henkilöhistorian läpi hyvin seikkaperäisesti. Hän tarkastelee Pihkalan roolia urheilun ”pyhän tehtävän” levittäjänä ja asemaa suomalaisen kilpaurheiluaatteen kehittymisestä. Salimäki (2000) purkaa paitsi Pihkalan omaksumaa aatemaailmaa, myös tämän uskonnollista käsitystä. Salimäen (2000, 359-360) mukaan Pihkala sanoutui irti kristinuskosta ja urheilusta tuli hänelle uskonnon korvike, suorastaan oikea uskonto, minkä Pihkala vanhoilla päivillään itsekin ääneen totesi (esim. Juurtola 1989, 9). Salimäki (2000, 360) liittää Pihkalan moderniin ja jälkimoderniin uskonnollisuuden ideaan ja muotoon, jossa ihmisyksilö on saanut palvovan ulottuvuuden.

Pauli Anttila

Anttilan (2003) Pro Gradu -työ on eräänlainen pienoiversio Salimäen tutkimuksista, sillä myös siinä käytetään aineistona Pihkalan suvun kirjeenvaihtoa ja pyritään selvittämään Lauri Pihkalan persoonan piirteitä ja motiiveja. Tutkimustehtäväkseen Anttila (2003) ilmaisee Pihkalan työskentelymanian alkujuurten, hänen perimmäisten motiiviensa

selvittämisen. Anttila (2003) käy Pihkalan elämää Salimäen tavoin läpi kirjeenvaihdon kautta ja löytää syyksi Pihkalan urheiluinnotukselle tämän henkilökohtaisen levottomuuden. Anttilan (2003) mukaan Pihkala tarvitsi urheilua henkilökohtaisessa kamppailussaan huonoudentunnetta vastaan, jota olivat aiheuttaneet mm. lapsuuden tragediat, merkityksettömyyden kokemukset sekä heikko fyysinen kunto. Urheilusta tuli hänelle fantasia, pakomatka, jonka avulla hän pääsi pois heikkouksistaan.

Muut työt

Vanhemmat Pihkala-gradut (Virtanen 1986; Aura 1995) ovat sisällöltään suppeampia yksittäistä käytännön asiaa selvittäviä historian alan tutkielmia. Virtanen (1986) selvittää Pihkalan roolia maastohiihdon kehittäjänä ja Aura (1995) Pihkalan työtä SVUL:n urheilukonsulenttina. Uudenlaisen lähestymistavan Pihkala-tutkimukseen tarjoaa puolestaan Sipola (2017) valtio-opin pro gradussaan.

Sipolan (2017) tutkimuskysymyksinä ovat, millaisena Pihkala käsitti urheilun sekä millaisen yhteiskunnallisen aseman hän antoi sille. Sipola (2017) hyödyntää Foucault'n teoriaa vallasta, hallinnasta ja biopolitiikasta sekä peilaa Pihkalan käsitystä näihin. Varsinainen aineisto eli tarkasteltavat Pihkalan kirjoitukset on kuitenkin valittu sattumanvaraisesti ottamatta huomioon Salimäen (1996; 2000) esille tuomaa Pihkalan ajatusten ajallista muuttumista, minkä vuoksi kokonaisuuden anti jää varsin laihaksi. Sipola (2017) kuitenkin esittää Pihkalan urheilukäsityksestä kiinnostavia väitteitä, joiden osuvuutta olisi hedelmällistä myöhemmin tutkia systemaattisemmin. Sipolan (2017, 63) mukaan Pihkalan käsittämä urheilu oli kansaliskasvatusta, joka tuottaa niin yhteiskunnassa kuin taistelussakin tarkkaavaisia, huomiokykyisiä, päättäväisiä ja kurinalaisia sotilaita.

3.3 Pihkala urheilufilosofina

Pihkalan on sanottu olleen liikuntafilosofina³ maailman johtavia persoonallisuuksia (Palolampi 1981, 86; Salimäki 2000, 372; Seppälä 1982, 225). Hänen on sanottu olleen viimeinen suomalainen todellinen urheiluajattelija (Vettenniemi 2009) sekä F.E. Sillanpään

³ Tässä tutkielmassa käytetään liikunta- ja urheilufilosofian käsitteitä rinnasteisina. Vaikka nykyään Pihkalan teoretisoima aihe on syytä nimetä nimenomaan liikunnaksi, ei käsite tuolloin ollut vielä yleisessä käytössä, vaan fyysisistä aktiviteeteista puhuttiin laajemmin urheilemisena. Käsitteistöä toisaalta hankaloittaa voimistelun ja urheilun etenkin 1900-luvun alussa vallinnut vastakkainasettelu. Näihin kiistoihin ei tässä tutkielmassa paneuduta. Aiheesta tarkemmin kts. esim. Heikkinen (1992), Laine (1992).

veroinen sanataituri (Kaila 1985). Samoin häntä on nimetty suomalaisen urheilu-uskon apostoliksi (Hartikainen 2007, 103) sekä modernin urheiluaatteen esitaistelijaksi (Salimäki 2000). Häntä on kutsuttu visionääriksi, ideologiksi ja liikuntaprofeetaksi (Kaikkonen 2008; Klemola 1988a). Monissa yhteyksissä häntä on puhuteltu ennen kaikkea filosofina. Jääskeläinen (1988) on kehunut hänen rakentaneen nimenomaan selkeää ja ajassa liikkuvaa urheilufilosofiaa.

Heikki Klemola nosti 5.1.1988 pidettyjen Juhla-Turpakäräjien yhteydessä esille kriittisen huomion siitä, että ”aikanaan yhden maailman tunnetuimmista liikuntafilosofoista, Lauri Pihkalan filosofia on käytännöllisesti katsoen tutkimatta” (Klemola 1988c). Hän peräänkuulutti niin Tahkon filosofian tutkimista kuin koko liikunnan filosofian oppiaineen perustamista. Seuraavana vuonna pidetyssä Liikuntafilosofian symposiumissa ajatus Tahkon filosofian tutkimisesta tärkeänä liikuntafilosofisena tutkimuskohteena nousi jälleen esille (Heikkala & Pyykkönen 1989).

Lauri ”Tahko” Pihkala on siis saanut filosofin leiman ja maineen, minkä vuoksi on mielekästä tarkastella, millaisia asioita tämän filosofin oppi pitää sisällään. Klemola (2000) on luonnehtinut, ettei Pihkala luonut varsinaista omaa liikuntafilosofista teoriaa, mutta hänen tapansa käsitellä asioita oli ”perusfilosofinen”, mikä poikkeaa esimerkiksi Jääskeläisen (1988) kehuista. Klemola (1988a) on myös luonnehtinut Pihkalaa käsiteparilla ”filosofin äly ja viisaus sekä sotilaan johdonmukaisuus.”

Pihkalan kohottaminen liikuntafilosofian arvonimen alle on tapahtunut silloin kun koko liikuntafilosofian konsepti oli Suomessa vasta idullaan. Ensimmäinen ”Liikunnan ja filosofian” seminaari järjestettiin 1979, mutta se ei johtanut tutkimustyön viriämiseen. Seuraava keskusteluyritys liikunnan filosofian tutkimiselle oli 6.6.1989 järjestetty symposium. Sen tavoitteena oli saattaa liikuntafilosofiasta kiinnostuneet tahot yhteen, löytää hyviä kysymyksiä sekä luoda perustaa jatkuvalla ja kehittyvällä tutkimukselle. (Heikkala & Pyykkönen 1989).

Heikkala (1989) luonnehtii liikuntafilosofiaa yksinkertaistetusti filosofiseksi lähestymistavaksi liikuntaan ja urheiluun. Sen erilaisia osa-alueita voidaan jäsenellä esimerkiksi W. J. Morganin ja K. V. Meierin klassisen *Philosophic Inquiry in Sport* -teoksen mukaan. Tällöin voimme tarkastella sitä, mikä on urheilun tai liikunnan perimmäinen luonne, millainen on ihmisen ruumiillisen olemisen tapa, mikä on urheiluun ja leikkiin osallistumisen ontologinen status sekä omana kokonaisuutenaan urheiluun liittyviä eettisiä

kysymyksiä. (Heikkala 1989). Voimme todeta Pihkalan olleen Johan Huizingan tapaan henkilö, joka pyrki nimenomaan selittämään urheilun perimmäistä olemusta.

Sironen (1987) käsittelee Pihkalaa yhtenä urheilun olemuksen selittäjänä ja tietynlaisen selitysmallin edustajana T. W. Adornon, Michel Foucault'n, Norbert Eliasin ja Henning Eichgergin rinnalla. Pihkala edustaa Siroson (1987, 9-10) mukaan nimenomaan urheilun historialliseen, hegeliläiseen tai darwinistiseen selitykseen nojaavaa koulukuntaa. Pihkala pyrki Siroson (1987, 9) mukaan yhä uudelleen selvittämään urheilun olemusta vaistomaisten taistelutehtävien harjoittamisena.

Norran (1998) selittämä Pihkalan liikuntafilosofian olemus perustuu ensisijaisesti Pihkalan 1940-1950-lukujen vaihteessa *Suomalaiseen Suomeen* kirjoittamiin artikkeleihin, joissa Pihkala pyrkii eksplisiittisesti selittämään urheilun perimmäistä olemusta. Norran (1998, 85-86) mukaan Pihkalan liikuntafilosofian perustan muodostaa urheilun rationaalinen ja luonnontieteellinen selittäminen. Urheilulla on muuttumaton ydin, ja sen funktiona on yksilön ja hänen yhteisönsä jatkuvuuden turvaaminen. Urheilulla on siis ennen kaikkea biologinen olemus, jonka selittäminen lähenee jo sosiaalidarwinismia (Norra 1998, 92).

Salimäki (1996; 2000) antaa tutkimuksissaan seikkaperäiset selitykset sille, millaisista henkilökohtaisen elämän käännteistä ja lähtökohdista Pihkalan urheilufilosofiset ajatukset kumpuavat. Esimerkiksi Gulickin ja Groosin biologiset teoriat urheilusta innostivat Pihkalaa 1910-luvun alussa ja saivat hänet omaksumaan käsityksen urheilusta nimenomaan vaistoihin ja biologiaan perustuvana toimintana. (Salimäki 2000, 158-163)

1910-luvun alussa Pihkala oli vähällä ryhtyä urheilun olemuksen pohdintoineen akateemiselle uralle. Hän suunnitteli väitöskirjaa urheilun kasvattavasta ja jalostavasta vaikutuksesta ihmiseen ja ehti saada projektiaan varten apurahaa. Keväällä 1913 apurahat kuitenkin loppuivat ja tutkimuksen tekeminen jäi niille teilleen. (Salimäki 2000, 154-155).

Salimäki (2000, 163-169) kuvailee, kuinka juuri 1910-luvun alussa niin Pihkalan elämänfilosofia kuin myös hänen omaksumansa urheilufilosofia selkeytyivät lopulliseksi perustaksi hänen koko myöhemmälle työlleen. Tähän käsitykseen kuuluivat usko rodunjalostuksen ihanteeseen ja mahdollisuuksiin, pragmaattinen elämänasenne sekä sanoutuminen irti kristinuskosta – urheilusta tuli eräänlainen uskonnon korvaaja. Keskeistä on, kuinka Pihkalalle sekä henkilökohtainen elämänfilosofia että laajempi urheilunäkemykset olivat yhtä. Esimerkiksi Anttila (2003, 106-110) on todennut Pihkalan

urheilukäsityksen, urheilufantasian, ennen kaikkea hänen omien heikkouksiensa torjumiseksi ja turvallisen elämän tarjoavaksi projektioksi. Pihkala kärsi tunnetusti monista fyysisistä vaivoista ja heikkouksista kuten huonosta näöstä ja kuulosta, ja niin urheilu kuin urheilukirjoittaminenkin auttoivat häntä käsittelemään henkilökohtaista levottomuuttaan ja huonommuudentunnettaan.

Salimäki (2000, 169) tiivistää Pihkalan 1910-luvun alussa vakiintuneen elämänfilosofian ytimeksi pyrkimyksen kansakunnan jalostamiseen innostamalla erityisesti lapsia ja nuorisoa urheiluun sekä tuottamalla urheilun avulla terveellisiä elämäntapoja noudattavia ja korkean moraalisen luonteen omaavia valioyksilöitä. Pihkala piti myös itseään liian huonona yksilönä lasten hankkimiseen ja päätti siksi pidättäytyä siitä (Salimäki 2000, 166), mutta todellisuudessa päätös ei pitänyt.

Salimäki (2000) käy läpi Pihkalan urheilufilosofisen ajattelun kehittymistä ajanjaksoittain. Esimerkiksi 1920-luvulla, ollessaan Suojeluskuntien palveluksessa, Pihkala pohti mm. amatööri-ihannetta, urheiluopiston merkitystä sekä naisten kilpaurheilua. 1930-luvun alussa Pihkala esitteli ”hitaasi kiiruhtamisen kilpailun” ideansa, mikä toistui muunnelluissa muodoissa hänen teksteissään aina pitkälle 1970-luvulle saakka. Salimäki (2000, 243-246) tarkastelee tämän kilpailuajatuksen kautta Pihkalan liikuntafilosofisen ajattelun ydintä. Pihkalan filosofia nojautui sosiaalidarvinistiseen ajattelutapaan, jossa urheilu on taistelua, mutta tämä taistelu ei tapahdu niinkään toisia kilpailijoita, vaan vanhenemista vastaan.

Kilpaurheilun ja kuntoliikunnan vastakkainasettelu on ollut suomalaisessakin keskustelussa esillä aina kilpaurheilun alkuvaiheista lähtien. 1900-luvun alun Pihkala oli ensisijaisesti kilpaurheilun, ennen kaikkea erikoisalaurheilun kannalla (Salimäki 2000, 133-138). Koko kansan liikunnan tukeminen muodostui kuitenkin tärkeämmäksi painopisteeksi jo vuonna 1927, jolloin Pihkala ehdotti Suomen jäämistä tulevista olympiakisoista pois, jotta resurssit voidaan keskittää koko kansan liikuntaan (Salimäki 2000, 232-233). Salimäki (2000, 243) luonnehtii Pihkalan siirtyneen lopullisesti nimenomaan kuntourheilun puolestapuhujaksi Suomen Ladun perustamisen myötä vuonna 1938.

Pihkalan vanhemmalla iällä omaksuman, ja myös hänen elämänsä loppuun saakka kantaneen liikuntafilosofian ytimen Salimäki (2000, 246) tiivistää kolmeen periaatteeseen. 1) Huippu-urheilu tuottaa urheilijalle mielenliikutusta ja ylevyyden tuntoa. Sen painoarvoa ei kuitenkaan saa liioitella koko kansan kunnan edistäjänä. 2) Huippu-urheilun ohella

tarvitaan suurten kansanjoukkojen urheilua. 3) Viimeistään täysi-ikäisenä tulee aloittaa taistelu vanhenemista vastaan. Tässä merkittävänä tekijänä on hitaasti kiihuhtamisen filosofia ja pitkät, hitaat suoritukset kuten laturetket.

Pihkalan liikuntafilosofian tarkastelussa voidaan Salimäen (2000) tavoin mennä vieläkin syvemmälle ja tarkastella esimerkiksi hänen todellista suhdettaan kristinuskoon sekä teoreetikoihin kuten Schopenhaueriin. Salimäki (2000, 359) kuvailee Pihkalan urheilunäkemyistä urheilu-uskonnoksi, jossa keskeisellä sijalla oli Schopenhauerin sokea ”elämisen tahto” ihmiskunnan olemassaolon selittävänä tekijänä. Pihkalan usko vaistoteoriaan oli vahva, koko hänen urheilufilosofiansa ydin. Se oli selittävä tekijä urheilun välttämättömyydelle. Sosiaalidarvinistinen kehitysusko ja kasvatuksellinen edistysusko mahdollistivat Salimäen (2000, 359-360) mukaan Pihkalan urheilukäsityksen muuntuminen nimenomaan urheilu-uskonnoksi.

Salimäen (1996; 2000) tutkimusten kautta Pihkala voidaan siis nähdä hyvin kokonaisvaltaisena henkilönä, jonka omaksumalle filosofialle ja maailmankuvalle on perusta ja selitys. Hänen maailmankuvansa ja urheilukäsityksensä elementit on selitetty auki ja Pihkalasta on piirtynyt kuva omaperäisenä ja voimakastahtoisena hahmona, jonka elämää hallitsevan eräänlaisen pakkomielleen ympärille kaikki muut käsitykset kehittyivät.

4 Suomen Latu

Suomen Latu on ulkoilujärjestö, jonka jäsenmäärä vuoden 2020 lopussa on noin 89 000. Suomen Latu itse on keskusjärjestö, jonka toiminta tapahtuu 186:ssa paikallisessa latuyhdistyksessä. Nykyiseksi perustehtäväkseen Latu nimeää kaikenikäisten ulkoilun ja liikunnallisen elämäntavan edistämisen kaikkina vuodenaikoina. Ladun listaamia arvoja ovat muun muassa kaikkien oikeus ulkoilla, ulkoilu hyvinvoivassa ympäristössä, avoimuus sekä vapaaehtoisuus (Suomen Latu 2020). Latuyhdistysten konkreettista toimintaa tänä päivänä ovat esimerkiksi hiihto-, maastopyöräily-, sauvakävely-, melonta- ja polkujuoksutoiminnan järjestäminen, perhetoiminta lapsille sekä tapahtumat, kuten kiertueet ja kilpailut.

Suomen Latu perustettiin 1930-luvun lopussa ensisijaisesti hiihdonedistämisyhteistyöksi. Yhdistystä perustamassa olivat muun muassa Lauri Pihkala, Akseli Kaskela ja Toivo Ilmari Sorjonen. Nimi ”Suomen Latu” on Pihkalan keksimä. Järjestön tarkoituksena oli ”kehittää hiihto kansalaistavaksi Suomessa”, jota sääntöjen mukaan pyrittiin toteuttamaan mm. ”tekemällä yleistä hiihtopropagandaa”, ”edistämällä latukulttuuria”, ”edistämällä retkeily- ja tunturihiihtoa” sekä ”julkaisemalla hiihtokirjallisuutta ja -aikakauslehtiä”. (Suomen Latu 1987, 24-26). Esikuvana toimivat Ruotsin ja Norjan hiihdonedistämisyhteistyöt, joita myös Pihkala piti esimerkillisinä (Kaloniemi 1968, 7; Pihkala 1948, 220-221).

Pihkala itse kuvailee vuonna 1948 järjestön syntyneen tarpeesta saada hiihto ennen kaikkea suuren yleisön ”talvitavaksi”, tilanteessa, jossa Suomen hiihtomenestys ja hiihdon taso on jo pitkään ollut naapurimaitaan heikompi. Pihkala luonnehtii Suomen Ladun ydintehtäväksi hiihdonedistämistyössään latujen suunnittelun ja viitoituksen, siis hyvän latuverkon luomisen. Latuverkoston tärkeys mainitaan myös ensimmäisessä periaateohjelmassa. Olennainen tekijä on myös latumerkki, joka kannustaa kansalaisia hiihtämään paremmin kuin esimerkiksi yksittäiset kilpailut. (Pihkala 1948, 221-223; Saastamoinen 1968, 8-9).

Suomen Ladun valmisteleva kokous pidettiin 12.12.1937, ja perustava kokous 28.1.1938 Helsingin Vanhalla Ylioppilastalolla. Ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Toivo Aro. (Suomen Latu 1987, 25-26). Alkujaan henkilöjäsenet saattoivat liittyä Suomen Latuun suoraan, mutta jo vuonna 1951 sääntöjä muutettiin siten, että Suomen Ladusta tuli keskusjärjestö, johon paikalliset latuyhdistykset jäsenjärjestöinä liittyvät. Latuyhdistysten perustaminen oli ollut mahdollista jo vuonna 1940. (Suomen Latu 1987, 30-31).

Vuosien saatossa järjestö kasvoi ja sen toiminta monipuolistui. Mukaan tuli hiihdon ohella myös uusia lajeja. Esimerkiksi lentopallon ja sulkapallon säännöt julkaistiin Suomessa ensi kerran nimenomaan Ladun toimesta (Suomen Latu 1987, 40-43). Vuonna 1946 alkaneet kansanhihdot ja 1955 alkaneet laturetket olivat suosittuja ja näkyviä tapahtumia. 1950-luvulla laturetkien rinnalla aloitettiin myös polkuretket, ja sittemmin erilaisten liikuntatempausten määrä on vain kasvanut. (Suomen Latu 1987, 158-169). Suomen Ladun painopiste siirtyi jo 1940-luvulla, Maaottelumarssin jälkeen vain hiihtoa edistävästä järjestöstä yleisesti ulkoilutoimintaa ja kansanurheilua edistäväksi järjestöksi. ”Ladun” tulkittiin tarkoittavan laajemmin uusien urien avaamista. (Suomen Latu 1987, 30-31).

Julkaisutoiminta, alun perin sanamuodoltaan ”hiihtopropaganda”, on kuulunut Suomen Ladun toimintaan alusta lähtien. Oman lehden järjestö sai vuonna 1945. Lehteä ei perustettu tyhjältä, vaan Frans ”Jonne” Saastamoisen toisen järjestön puitteissa toimittama *Massaurheilu* siirtyi Suomen Ladulle Saastamoisen tultua Ladun toimistosihteeriksi. (Suomen Latu 1987, 81; Palsanen 1960, 9). *Massaurheilua* julkaisi alun perin Vapaa Työväen Urheiluliitto, joka oli niin sanottu ”keltainen” työväenjärjestö⁴. Se toimi vuosina 1933-1944 ja pyrki ”eheyttämään” urheilua pois varsinaiselta työväenliikkeeltä, mutta sen merkitys jäi vähäiseksi. Järjestöllä oli myös kytköksiä IKL:ään. *Massaurheilu* oli järjestön oma lehti, jota julkaistiin 1940-1941. Vapaata Työväen Urheiluliittoa johti sittemmin Suomen Ladussa toiminut Toivo Ilmari Sorjonen. (Hentilä 1982, 364-366; Palsanen 1960, 9).

Massaurheilun ulkoasu ja sisältö eivät juurikaan muuttuneet Suomen Ladun tultua omistajaksi. Lehti keskittyi edelleen suurten kansanjoukkojen ”massojen” kuntoliikuntaan, etenkin hiihtoon. Vuonna 1950 lehden nimi muutettiin *Laduksi* ja vuonna 1973 *Latu&Poluksi*, ja tällä nimellä julkaisu ilmestyy edelleen. Vuoden 1958 vuosikerta ilmestyi nimellä *Vire*, mikä oli samalla yritys levittää lehteä jäsenistöä laajemmalle yleisölle. Myös kustantaja vaihtui tuolloin. Yritys jäi kuitenkin tappiolliseksi ja vanha Latu-nimi sekä Suomen Ladun omistus palasivat takaisin. (Suomen Latu 1987, 81-82).

Suomeen on aina 1800-luvun lopulta alkaen perustettu erilaisia urheilujärjestöjä, joista mainittavimpana vuonna 1900 perustettu Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto SVUL. Suomen Ladun perustamisvuoden 1938 voidaan kuitenkin katsoa olleen järjestäytyneen kuntoliikuntatoiminnan alkuvuosi (Heinilä 1974, 186). Sittemmin noin 1960-luvulta alkaen järjestäytynyt kuntoliikunta laajeni, ja kuntoliikunnalle perustettiin useita uusia liittoja, kuten

⁴ Käsitteellä viitataan porvarilliseen, työnantajien järjestämään toimintaan, jolla ei ole mitään tekemistä varsinaisen työväenliikkeen kanssa, kts. esim. Hentilä (1982, 365)

Suomen Kuntourheiluliitto ja Kansanurheilun keskusliitto. TUL:n alaiset järjestöt sulautuivat 1990-luvun alussa osaksi TUL:oa ja Kunto ry:ksi nimensä vaihtanut Suomen Kuntourheiluliittokin lakkautettiin uuden keskusjärjestö Valon perustamisen myötä 2012. (Rantala 2019, 121-122, 140-141; Vasara 1992, 421-422). Näin ollen Suomen Latu on sekä ensimmäinen että vanhoista järjestöistä ainoa jäljellä oleva suomalainen kuntoliikuntajärjestö⁵.

⁵ Kuntoliikuntajärjestöjen vaiheista tarkemmin kts. Rantala (2019)

5 Työn tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksessa selvitetään, millaisen kuvan urheilusta ja liikunnasta Lauri ”Tahko” Pihkala sekä Suomen Latu välittävät järjestön jäsenlehdessä. Aineistona on kaikki Pihkalan Suomen Ladun *Massaurheilu*- ja *Latu* -lehtiin kirjoittamat artikkelit, yhteensä 43 kappaletta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat

- 1) Mitä Pihkala sanoo urheilusta ja liikunnasta *Latu*-lehdessä?
 - a. Millainen kuva urheilusta ja liikunnasta Pihkalan artikkeleista välittyy?
- 2) Millä Pihkala perustelee urheilun tärkeyttä *Latu*-lehdessä?
- 3) Mitä urheiluun liittyviä teesejä Pihkalan kirjoituksista on löydettävissä?

Työn tavoitteena on toimia katsauksena siitä, millaista Pihkalan esittämä liikuntaoppi ja -filosofia on ollut. Vaikka katsaus rajautuu koskemaan vain yhtä julkaisua ja rajallista ajanjaksoa, on sen tavoitteena toimia innoittajana laajemmalle ja perusteellisemmalle tutkimukselle, joka käsittelee Pihkalan esittämän liikuntafilosofian sisältöä kokonaisuudessaan.

Pihkalan liikuntaopin ja -filosofian sisällön jäsentäminen on Pihkalan perintöä vaalivalle Tahko Pihkala -seuralle merkityksellistä ja tärkeää. Koska seuran virallinen pyrkimys on Pihkalan urheilu- ja liikuntakulttuuriin liittämisen ideologian vaaliminen (Juurtola 1989, 20-21), on seuralla oltava selkeä käsitys siitä, mitä tällä ideologialla tarkoitetaan. Seuran on syytä tehdä myös jäsentävää työtä pohtien sitä, mitä Pihkalan liikuntafilosofian elementtejä se erityisesti haluaa vaalia ja korostaa, ja mitkä ovat mahdollisesti sellaisia, jotka eivät enää ole niin ajankohtaisia.

Selventäessään Pihkalan liikuntafilosofian sisältöä toimii tämä tutkielma myös taustamateriaalina strategiatyölle, jonka Tahko Pihkala -seura tulee aloittamaan lähivuosina. Koska kyseessä on Suomen Ladun jäsenyhdistys, on nimenomaan Suomen Ladun välittämä Pihkalan urheiluoppi seuralle erityisen tärkeä ja olennainen pala koko Pihkalan urheiluoppia.

Käytän tässä yhteydessä käsitteitä ”liikuntaoppi” ja ”liikuntafilosofia” toistensa synonyymeina⁶. Tutkielman tarkastelutaso on sellainen, että syvällisen filosofian sijaan on

⁶ Liikuntafilosofian käsitteestä tarkemmin kts. luku 3.3

mielekkäämpää puhua pikemminkin tarkasteltavasta opista. Säilytän kuitenkin liikuntafilosofian käsitteen rinnalla, viitaten näin suoraan jo edesmenneen Tahko Pihkala -seuran jäsenen Heikki Klemolan ajatuksiin. Klemola peräänkuulutti vuonna 1988 järjestetyissä Juhla-Turpakäräjissä Pihkalan liikuntafilosofian tutkimista, sillä Pihkala oli ”tunnustetuimpia liikuntafilosofejia maailmassa” (Klemola 1988c). Tämän tutkielman tavoitteena on myös olla vastaamassa Klemolan yli kolmekymmentä vuotta sitten esittämään kysymykseen ja aloittaa jäsenitys siitä, millaista ”filosofiaa” Pihkala välitti ulospäin.

Tutkielma toimii Tahko Pihkala -seuralle sopivana taustamateriaalina sellaisenaan. Työn tavoitteena syntyy kuitenkin myös populaari artikkeli, jossa aihe jäsennetään kirjalliseen ja helposti lähestyttävään muotoon.

6 Menetelmät, aineisto

Seuraavaksi pohdin sitä teoreettista ja metodologista viitekehystä, jonka kautta tutkimusongelmaani lähestyn. Kuten esimerkiksi Hirsijärvi ym. (2018, 124) ohjeistavat, ennen varsinaista tutkimusta on suoritettava ensin tieteenfilosofiset valinnat, tämän jälkeen menetelmävalinnat ja vielä tämän jälkeen aineistoon ja käsitteisiin liittyvät teoreettiset valinnat. Taustalla olevat filosofiset perusoletukseni ohjaavat sitä, millä tavoin tutkimaani aiheeseen suhtaudun. Näkökulmanani on Alasuutarin (2011, 25) luonnehtima kulttuurintutkimuksen näkökulma, jonka viime kädessä voidaan sanoa pohjaavan sosiaaliseen konstruktionismiin. Todellisuutta tarkastellaan ensisijaisesti sosiaalisena rakenteena, konstruktiona. Se on rakentunut merkitystulkintoista ja tulkintasäännöistä, joiden nojalla ihmiset toimivat arkielämässään (Alasuutari 2011, 60).

Tutkimukseni perustuu laadulliseen traditioon ja systemaattiseen analyysiin, ja sitä ohjaa kulttuurintutkimuksen periaate. Yksittäiseen teoriaan perustuvan teoreettisen täsmällisyyden sijaan näen menetelmät ja teorit hyödynnettävinä työkaluina. Keskiössä on merkityksen käsite ja näkemys koko yhteiskunnan merkitysvälitteisyydestä. Valitsen eri metodeja ja käytäntöjä, pyrkimyksenäni löytää uusia näkökulmia. Kuten Alasuutari (2011, 25) kuvaa, kulttuurintutkimusta leimaa halukkuus ottaa hyöty irti kaikista teorioista ja metodeista, jotta tutkittavasta ilmiöstä saataisiin syvällistä tietoa.

Yläkäsitteenä tutkimukselleni voidaan pitää kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, mutta koska kyse on ihmistieteistä, on huomioitava, ettei menetelmiä voida jakaa yksioikoisesti kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin (Alasuutari 2011, 32). Tässä kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan Alasuutarin (2011, 38-39) luonnehtimaa lähestymistapaa, jossa aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena. Analyysi ei perustu tilastolliseen selittämiseen vaan kokonaisvaltaiseen tiedonhankintaan, jossa ollaan kiinnostuneita esimerkiksi kielestä ja kulttuurisista rakenteista. Alasuutarin (2011, 38-48) määrittelemä laadullinen analyysi koostuu havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Arvoituksen ratkaiseminen tarkoittaa merkitystulkinnan tekemistä tutkittavasta ilmiöstä, rakennekokonaisuuden muodostamista.

6.1 Systemaattinen analyysi

Systemaattisella analyysillä tarkoitetaan tässä Jussilan, Montosen ja Nurmen (1992) esittelemää menetelmien joukkoa, joiden avulla pyritään selvittämään jonkin teorian tai aatteen sisältöön liittyviä seikkoja. Kyse ei ole spesifistä koulukunnasta eikä yksittäisestä

tietystä menetelmästä, vaan joukosta menetelmiä ja periaatteita, joita sovelletaan humanististen, yhteiskunta- sekä kasvatustieteiden piirissä. (Jussila ym. 1992, 157).

Systemaattinen analyysi on ensisijaisesti tekstin sisällön analyysiä. Siinä etsitään tekstistä sen käsiteverkoston osia, keskeisiä ajatuksia tai tekstin kokonaisnäkemystä. (Nurmi 2004). Itse analyysi on kvalitatiivista sisällönerittelyä, jossa tarkastellaan rajattua tekstiaineistoa. Pelkästä sisällönanalyysistä se poikkeaa siten, että siinä pyritään tunkeutumaan kielellisen ilmaisun esittämään ajatusmaailmaan. Tarkoituksena ei ole tilastollisesti edustava näyte, vaan ajatusrakenteen kannalta olennaisten asioiden esille nostaminen. (Jussila ym. 1992, 160).

Systemaattisen analyysin tavat poikkeavat toisistaan esimerkiksi siinä, pitäydytäänkö vain tekstissä vai hyödynnetäänkö ulkopuolisia teorioita ja onko kyseessä re- vai dekonstruktio (Nurmi 2004). Menetelmä, jota tässä hyödynnän, on immanentti rekonstruktio. Siinä keskitytään tekstin sisällön selvittämiseen sen omin käsittein. Pyrin analyysissäni sanomaan vain sen, mitä tekstissä on jo sanottu, mutta rekonstruoimaan sen uudella tavalla.

Käytännössä immananttiin rekonstruktioon perustuva systemaattinen analyysi etenee kolmessa vaiheessa. Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluu ongelmien jäsentäminen ja tekstien valinta. Toinen vaihe, varsinainen analyysi, jakaantuu käsitteiden etsimiseen, propositioiden tunnistamiseen ja argumentaation erittelyyn. Kolmanteen vaiheeseen kuuluu ajatusrakennelman osoittaminen aukkoineen ja edellytyksineen sekä vertailu ja synteesi. (Jussila ym. 1992, 177-180; Nurmi 2004).

Tässä tutkimuksessa analysoin aineistoani nimenomaan Nurmen (2004) esittelemää analyysimallia hyödyntäen. Ensiksi pyrin löytämään tekstieni olennaiset käsitteet, joiden avulla voin jaotella ja ryhmitellä aineistoani. Pyrin löytämään tärkeimmät käsitteet sekä tarkastelemaan sitä, miten niitä on käytetty läpi aineiston. Tämän jälkeen vuorossa oli propositioiden eli väitteiden rekonstruointi, ja pyrin löytämään sekä yksittäisistä artikkeleista että laajemmin aineistosta kokonaisuutenaan sen keskeiset väitteet ja täsmentämään niitä. Lopulta pyrin tunnistamaan ja erittelemään kokonaisrakenteen ja vastaamaan kysymyksiini siitä, millainen tutkimani aate, ”urheilukäsitys”, aineistossani välittyi.

Suoritin analyysini ensimmäiset vaiheet manuaalisella menetelmällä, hyödyntäen paperia ja eri värisiä kyniä keskeisiin käsitteisiin liittyvien kohtien tunnistamisessa. Siinä vaiheessa

analyysiani, jossa aloin erittelemään laajempia väitteitä ja argumenttikokonaisuuksia, otin avukseni tietokoneen. Käytin MS Word -tekstinkäsittelyohjelmaa rekonstruoidessani väitteitä teemakokonaisuuksien ympärillä. Muodostin listoja sekä taulukoita, ja jäsentäessäni selkeimpien teemojen sisältöä hyödynsin myös MS Excel - taulukkolaskentaa. Tärkeimpien aihekokonaisuuksien argumentaation rakenteen jäsennyksessä apunani oli Draw.io -kaavionpiirto-ohjelma, jolla muodostin aihekokonaisuuksiin liittyvästä argumentaatiosta visuaalisia havainnekarttoja. Esimerkki tällaisesta havainnekartasta on nähtävissä liitteessä 2.

6.2 Kulttuurintutkimus

Tarkastelemani aineisto koostuu aikakauslehtiartikkeleista, joiden voi sellaisenaan sanoa olevan eräänlainen kulttuurinen ilmiö. Kulttuurin käsitteellä on kulttuurintutkimuksen piirissä tarkoitettu jotakin sellaista kuin kollektiivinen subjektiviteetti, jonkin yhteisön piirissä omaksuttu elämäntapa. Käsitteen määrittelyssä on koulukuntaakohtaisia eroja, mutta yhteistä niille on yhteiskuntaelämän merkitysvälitteisyyden korostaminen. (Alasuutari 2011, 56-58). Kulttuurin rakenteet ovat olemassa vain siten, että ihmiset toimivat niiden mukaan tai käyttävät niitä toiminnassaan. Rakenteet ja merkitysjärjestelmät eivät kuitenkaan "käytä" ihmistä vaan toimija on ihminen, joka maailmaa jäsentäessään ja siinä toimiessaan soveltaa erilaisia merkitysjärjestelmiä ja kulttuurisia jäsennyksiä. (Alasuutari 2011, 72-73).

Yhteiskuntaelämä sinällään on läpikotaisin merkitysvälitteistä. Merkitysten tuottaminen ja niiden lukeminen on inhimillisistä toiminnoista perustavanlaatuisimpia. Merkitykset saavat konkreettiset hahmonsäädönsä instituutioissa, sosiaalisissa suhteissa, uskomusjärjestelmissä, sekä tavoissa ja totumuksissa, jotka puolestaan muodostavat kulttuureja. Kulttuuriset ilmiöt ovat määritelmällisesti intersubjektiveja – useamman kuin yhden subjektin välisiä. (Lehtonen 1996, 16-18). Kun tarkastelemme tekstiä, tarkastelemme sekä kulttuurista tuotetta että semioottista oliota (Lehtonen 1996, 106-107).

Aikakauslehtiartikkeli on perinteinen painettu teksti ja edustaa siten tekstin klassista määritelmää. Aikakauslehti edustaa perinteistä mediaa ja materiaalista teknologiaa. Se vastaanotetaan ja luetaan tietyllä tavalla, ja paitsi yksittäinen artikkeli lehden kontekstissa, sijaitsee koko lehti laajemmassa kulttuurisessa kontekstissa. Aineistoni sijoittuu ajankohtaan, jolloin painettu lehti oli vallitseva median muoto, vaikka radio oli jo valtavirtaa ja televisiotoimintakin aloitettiin 1950-luvun puolesta välistä alkaen (Kortti 2017, 250-253).

Tekstillä on myös lukijansa, jotka ovat sosiaalisia, semioottisia hahmoja. Lukijat ovat subjekteja, eivät passiivisia vastaanottajia, ja lukijoiden tekstistä tuottamat merkitykset vaihtelevat. (Lehtonen 1996, 188-191). Kun kysyn, millaisen kuvan aineiston lukija saa, tiedostan sen, ettei ideaalista, sosiaalisista merkityksistä ”puhdasta” lukijaa ole olemassa. Jokainen tulkitsee tekstin hieman eri tavoin, minkä lisäksi kirjoittajalla, tässä tapauksessa Tahko Pihkalalla, on itsellään tietty, tekstiinsä rakennettu sanoma.

Vaikka kysyn, mikä on Pihkalan urheilukäsitys, lähestyn kysymystä nimenomaan lukijahahmon kautta. Tarkastelen ja luen immanentin rekonstruktion periaatteen mukaisesti tekstejä sellaisenaan, pyrkien hahmottamaan ne kuten tilaamansa lehden aikoinaan postilaatikkoonsa saanut tavallinen lukijakin. En tule selvittäneeksi Pihkalan valmista ja kokonaisvaltaista urheilukäsitystä, vaan sen käsityksen, jonka tiettyä aikakauslehteä lukenut on saanut. Mahdollisten myöhempien tutkimusten aiheena on selvittää, poikkeako tämä viesti esimerkiksi toisilla alustoilla tai toisina aikakausina esitetystä.

Lukijaa sekä tekstiä itsessään painottava lähestymistapani poikkeaa huomattavasti Pihkalaa aikaisemmin tutkineista Salimäestä (1996; 2000) ja Anttilasta (2003). Siinä missä heidän tutkimuskohteenaan oli yksilö ja persoona Lauri Pihkala, ja pyrkimyksensä selittää hänen mielenliikkeitään, minä keskityn Pihkalan tuottamaan kulttuuriseen maailmaan sellaisenaan. Tarkastelemani Pihkala on elävän persoonan sijaan hahmo ja symboli, nimimerkki ja tekstin puhuja. Lauri Pihkalan kuolemasta on neljä vuosikymmentä, mutta teksti on edelleen elossa ja sen välittämä ”filosofia” aate, joka saattaa edelleen vaikuttaa yhteiskuntamme osiin. Kyse on henkilöstä, jota on tituleerattu jo elinaikanaan suureksi urheilufilosofiksi, ja tämän filosofian perkaaminen on syytä aloittaa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarjota yhdenlainen kapea näkökulma siihen ja kysyä, millaisen ”filosofian” *Latu*-lehden lukijat saivat aikanaan kohdata.

6.3 Aineiston esittely

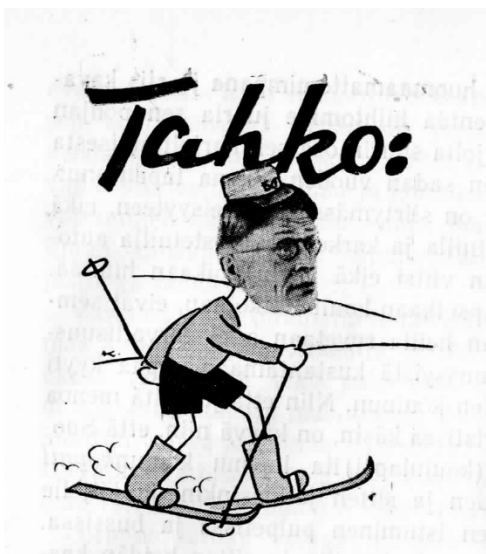
Aineisto koostuu kaikista niistä artikkeleista, joita Lauri ”Tahko” Pihkala Suomen Ladun lehteen⁷ kirjoitti. Näitä artikkeleita on yhteensä 43 kappaletta, ja ne sijoittuvat vuosille 1940-1974. Artikkeleista neljä on muiden toimittamia artikkeleita, joissa Pihkala esiintyy haastateltavana tai osakirjoittajana. Loput artikkelit ovat Pihkalan kokonaan itse

⁷ Lehden nimi ehti vaihtua näiden vuosien aikana *Massaurheilu* > *Latu* > *Vire* > *Latu*. Jatkossa lehteen viitataan kokonaisuudessaan *Latuna*, ellei tarkoiteta spesifiä, ennen vuotta 1950 ilmestynyttä numeroa.

kirjoittamia. Artikkeleista kaksi on alun perin muodoltaan puheita, loput lehteen kirjoitettuja juttuja. Yksi artikkeleista oli alun perin *Hakkapeliitta*n kirjoitettu ja julkaistiin uusintana, loput Pihkala kirjoitti suoraan Ladun lehteä varten.

Artikkelit on koodattu analysoinnin havainnollistamiseksi yksilöllisillä koodeilla, jotka ovat muotoa (järjestysnumero):(vuosiluku), esimerkiksi 4:45. Artikkelin 4:45 on siis aineiston neljäs artikkeli, ja kirjoitettu vuonna 1945. Tarkka listaus artikkeleista löytyy liitteestä 1.

Pihkala on ollut tunnettu kirjoittaja jo varhaisessa vaiheessa, ja noin kolmannes artikkeleista on varustettu erillisellä toimituksen ingressillä. Joukossa on esimerkiksi useampi niin sanottu ”merkkipäiväjuttu”, joissa toimitus onnittelee tasavuosikymmeniä täyttävää Pihkalan ja pohjustaa hänen tulevaa artikkeliaan. Tunnettuudesta kertoo myös Pihkalan oma ”logo”, valokuvalla varustettu piirroshahmo, joka esiintyy vuodesta 1949 lähes kaikkien hänen artikkeliansa alussa (kuva 1).

Kuva 1. Tahko Pihkalan ”logo”

Aineistoon valittiin kolmenkymmenenyhdeksän Pihkalan itsensä kirjoittaman artikkelin ohella myös neljä muiden toimittamaa artikkelia, ja niiden sisältö analysoitiin niiden osalueiden näkökulmasta, joissa tämä oli relevanttia. Muiden toimittamat artikkelit olivat ilmestyneet saman Tahko-logon tai Tahko-tekstin alla, joten ne paljastaa muiden kirjoittamiksi vasta Pihkalasta kolmannessa persoonassa puhuva teksti.

Pihkalan artikkeli ilmestyi keskimäärin kerran vuodessa. Muutamana vuonna artikkeleita ilmestyi useampi, parhaana vuonna 1962 niitä oli neljä. Vuosina 1960, 1961, 1965, 1966 sekä 1970-1973 ei ilmestynyt yhtään artikkelia, muuten ajanjaksolla 1940-1974 artikkeleita ilmestyi jokaisena vuonna. Tyypillisimmin Pihkalan vuotuinen artikkeli sijoittui vuoden kuudenteen lehteen eli *Joulu-Latuun*, mutta myös kevään numeroissa 1-2 artikkeleita oli jonkun verran.

Pituudeltaan artikkelit vaihtelivat yhdestä sivusta viiteen, tyypillisen pituuden ollessa kahdesta kolmeen sivuun. Muutama sisälsi karttoja, piirroksia tai muita havainnekuvia, mutta pääsääntöisesti artikkelit koostuivat vain tekstistä. Suurin osa artikkeleista oli saatavilla *Latu&Polku* -lehden avoimessa, sähköisessä arkistossa, joka sisältää vuodesta 1947 alkaen lehden jokaisen numeron digitoituna. Varhaisempia numeroita säilytetään Kansalliskirjastossa sekä Jyväskylän yliopistokirjaston kokoelmissa.

7 Katsaus Pihkalan kirjoituksiin

Kolmenkymmenen vuoden ajalle sijoittuva artikkelien valikoima muodostaa kohtuullisen yhtenäisen koonnin Pihkalan opista urheilusta ja ennen kaikkea hiihdosta. Vaikka yksittäisten artikkelien aiheet ja teemat vaihtelevat, voidaan ne kuitenkin nähdä osana samaa, kokonaisvaltaista oppirakennelmaa. Samat ajatukset ja ehdotukset toistuvat vuodesta toiseen hieman eri muodoissaan. Vuosien saatossa ajatusten voi myös nähdä muuttuvan ja kehittyvän, minkä Pihkala usein itsekin artikuloi suoraan. Hän viittaa edellisiin kirjoituksiinsa ja perustelee sitä, miksi hänen nyt esittämänsä asia on entistä parempi.

Artikkeleita on mahdollista eritellä karkeasti sekä niiden aiheen että funktion perusteella. Jokaisen artikkelin tausta-aiheena on joko hiihto, jokin muu urheilulaji tai urheilu ja liikunta yleensä. Hiihtoa käsittelee kaikista artikkeleista 28, kaksi kolmannesta. Juoksu, kävely, sulkapallo ja soikko- eli salamapallo saivat kukin yhden artikkelin. Loppujen aiheena on urheilu sekä liikunta yleensä.

Kun tarkastellaan artikkelien funktioita, voidaan katsoa niiden joko *pyrkivän edistämään hiihtoa, pyrkivän edistämään yleisesti urheilua, antavan harjoitteluneuvoja, ehdottavan toimenpiteitä, kritisoivan nykyolosuhteita tai pohtivan urheilun tai hiihdon olemusta*. Jako ei ole täysin täsmällinen, ja aiheet menevät usein limittäin. Erilaisten toimenpiteiden ehdottamisen voidaan kuitenkin sanoa olevan yleisintä, se on sisältönä noin kahdessa kolmasosassa artikkeleita. Noin kolmasosassa pääpyrkimyksenä on suora hiihdon tai yleisen urheilun edistäminen. Reilu neljännes on muodoltaan nykyisten olosuhteiden kritiikkiä ja reilu neljännes pohtii urheilun olemusta syvällisemmin. Suoria harjoitteluneuvoja annetaan artikkeleista viidesosassa.

Monet Pihkalan artikkelit ovat hänen tyylilleen ominaisesti pitkiä ja polveilevia. Nykyisten olojen kritisointi sekä uusien toimien ehdottaminen kulkevat usein käsi kädessä. Moni artikkeli alkaa pitkällä ja seikkaperäisellä kriittisellä selostuksella nykyoloista, jota seuraa yhtä lailla pitkä ja yksityiskohtainen ehdotus siitä, kuinka voitaisiin tehdä paremmin.

Pihkalan artikkeleita lukiessa on syytä havaita, että niiden kohderyhmänä on niin sanottu suuri yleisö ja ”tavallinen kansa”, erotuksena kilpailevista huippu-urheilijoista. Antaessaan harjoitteluvinkkejä ja kertoessaan liikunnan ja urheilun merkityksestä Pihkala suuntaa sanansa jokaiselle ja hänen ohjeensa on tarkoitettu nimenomaan niin sanotulle tavalliselle kansalaiselle. Artikkeleista välittyvä käsitys urheilusta on samalla käsitys siitä, millaista jokaisen kansalaisen liikunnan ja urheilun tulisi olla. Erikoisyleisönä ovat toki myös

urheilupäättäjät ja -vaikuttajat, etenkin silloin kun Pihkala kritisoi olosuhteita tai ehdottaa laajempia toimenpiteitä.

Tässä luvussa tarkastellaan ensiksi artikkelien päällimmäisiä aihesisältöjä. Mitä niissä sanotaan näkyvimmistä ja keskeisimmistä aiheista, eli hiihdosta ja kunnosta yleisesti? Seuraavassa luvussa syvennetään käsittelyn tasoa ja tarkastellaan, mitä Pihkala puhui kansasta ja politiikasta sekä miten erilaiset funktiot – olosuhteiden kritisointi sekä uusien asioiden ehdottaminen – näyttäytyvät. Luku yhdeksän kokoaa yhteen vastausta kysymykseen siitä, mitä Pihkala urheilusta sanoi ja mitkä olivat hänen perimmäiset päämääränsä. Käsittelyosion päättää luku kymmenen, jossa tarkastellaan sitä, millä Pihkala urheilun tärkeyttä perustelee. Miksi Pihkalan mielestä on urheiltava?

7.1 Hiihto – keskeisin teema

Ylivoimaisesti tärkein aihe läpi aineiston on hiihto. Pihkala kirjoittaa Suomen Ladun, hiihtoa edistävän järjestön lehteen, joten hiihdon korostainen asema on ymmärrettävä. Hiihto toistuu kestoaiheena läpi vuosikymmenten, ja vähintään yksittäisen maininnan tasolla se on esillä jokaisessa artikkelista. Kun tarkastellaan sitä, mitä Pihkala lukijoille urheilusta sanoo, linkittyy se väistämättä kysymykseen siitä, mitä Pihkala sanoo hiihdosta. Hiihto on Pihkalle erikoisurheilua, ykköslaji, jolla on itseoikeutettu asema kaikkien urheilulajien kärjessä (4:45, 9:48)⁸. Pihkala pohtii hiihdon syvintä olemusta, antaa konkreettisia ehdotuksia hiihtokilpailujen järjestämiseen, luettelee harjoitteluneuvoja, pohtii suksien merkitystä sekä etenkin 60-luvulta alkaen antaa runsaasti suosituksia sille, mitä hiihdon edistämiseksi tulisi tehdä.

Vuonna 1948 ilmestynyt ”Ladun näköaloja” (9:48) on Pihkalan ensimmäinen kokonaisvaltainen hiihtoessee. Kaksisivuisessa artikkelissa Pihkala käy esitellen ja ylistäen läpi hiihdon olemusta ja siihen liittyviä aspekteja, viitepisteenään ladun käsite. ”Sukset, lumi ja latu muodostavat hiihdon kolmijalan” ja ladut ovat hiihdolle välttämätön edellytys. Artikkelin voi katsoa sisältävän tiivistetyssä muodossa lähes koko Pihkalan hiihtofilosofian, joka heijastuu tausta-ajatuksena myöhemmissä artikkeleissa. Pihkala kirjoittaa hiihdon hauskuudesta ja hyödyllisyydestä sekä hiihtoladun yhteen kokoavasta, yhteisöllisestä voimasta. Hiihdon etu ulottuu yksilön etua laajemmalle – se on voima, joka yhdistää eripuraista kansaa ja saa kaikki ponnistelemaan yhteisen päämäärän eteen.

⁸ Katso aineistoviitteen koodin selitys liitteestä 1

Yhteisellä ladulla hiihtäminen kasvattaa yhteisvastuuta, mikä edelleen edistää kansan yhtenäisyyttä ja voimaa.

Hiihto on Pihkalalle niin vetävää, innostavaa, hauskaa kuin hyödyllistäkin. Toisaalta se on myös kurin ja järjestyksen koulua ja kasvattaa sisua. Hauskuus on kuitenkin ydinolemuksena – hiihto itsessään on niin mukavaa, että siihen ryhdytään suorastaan luonnostaan.

”On vaikea kuvitella ketään hiukankaan hiihtotaitoista (...) epeliä, joka kelpollisesti voitelluille suksille noustuaan malttaisi olla lähtemättä eteensä avautuvalle ladulle” (21:53)

Hiihdolla on toisaalta Pihkalan kirjoituksissa kaksiteräinen luonne. Pihkala korostaa useaan otteeseen kilpahiihdon ja muu hiihdon olevan eri asioita (8:47, 16:50, 30:62). Kilpailumuotoinen hiihto on erityislaatuisen rankkaa, kovaa ja petollista. Siinä ei voi menestyä, ellei pohjakuntoa ole hankittu nimenomaan hiihtämällä. Pihkala varoittaa kilpahiihdon ”vaaroista” ja ”kiroista” niin yleisesti kuin omilla kokemuksillaankin perustellen. Hän kertoo, kuinka juuri lyhyet kilpailut ovat saaneet hänet kaikkein uupuneimmaksi (8:47).

Jo 1940-luvulla Pihkala tuo esille kaksi hiihtoon liittyvää teesiään, joita hän sen jälkeen toistelee ydinoppinaan vuosikymmenestä toiseen. Keskeisimpiä oivalluksia, jonka ympärille Pihkala pitkälti rakentaa perustelunsa hiihdon erityisyydestä, on alun perin Kalle Jussilalta peräisin oleva lausunto ”*muissa töissä paikat tulevat kipeiksi, hiihdossa ei*” (4:45). Toinen viisaus, joka perustelee muun muassa kilpahiihdon kovuuden ja laturetkien paremmuuden, kuuluu ”*vauhti tappaa, ei matkan pituus*” (8:47). Tämän keskeisen periaatteen varaan Pihkala rakentaa lähes kaiken puheensa sopivista harjoittelu- ja kilpailumenetelmistä sekä koko urheilun luonteesta.

7.2 Laturetket – hiihtoa parhaimmillaan

Laturetket, pitkät ja suurelle yleisölle suunnatut massahiihdot, ovat Pihkalan itsensä mukaan hänen parhaita keksintöjään. Ensimmäinen laturetki, Pirkan hiihto, hiihdettiin vuonna 1955. Aloite oli Pihkalan, mutta *Ladun* sivuilla hän ei ajatustaan esitellyt. Sen sijaan Laturetket esiteltiin *Suomen Kuvalehdessä* (Salimäki 2000, 308-309), joka *Ladun* rinnalla toimi Pihkalan tärkeimpänä kirjoituspaikkana sodan jälkeen. Vaikka Pihkala korosti pitkien hiihtoretkien merkitystä jo aikaisemmin, laturetken käsitettä käytetään

Ladussa vasta vuoden 1955 joulukuussa julkaistussa artikkelissa (23:55), jossa Pihkala kertoo laturetkien merkityksestä ja esittelee seuraavan vuoden laturetkiluettelon (13 kpl).

Vuoden 1955 jälkeen laturetket ovat Pihkalan tekstissä tasaisesti esillä muun hiihtopuheen rinnalla. Laturetken käsite on toimiva symboli Pihkalan jo aikaisemmin korostamalle pitkälle hiihdolle ja sen ainutlaatuisuudelle. Laturetkien säilyminen pitkänä on tärkeää, ja sellaisena ne ovat Pihkalan mukaan kaikkein aloittelijaystävällisintä liikuntaa.

Hiihdon ja etenkin laturetken kaltaisen pitkän hiihdon aloittelijaystävällisyys on toistuva ja merkille pantava Pihkalan ajatus. Pihkalalle hiihto on kaikkein aloittelijaystävällisintä liikuntaa, ja juuri se on yhtenä syynä sille, miksi hiihdon on säilyttävä ”kansan liikuntaohjelmassa” (esim. 25:57). Henkilön, joka on vieraantunut liikunnasta, on ehdottomasti viisainta aloittaa liikunta uudelleen tai ensi kerran nimenomaan hiihtämällä hitaasti pitkiä matkoja. Tähän laturetket ovat erinomainen valinta, ja niille kannattaa Pihkalan mukaan huonokuntoisen ja ylipainoisen lähteä kylmiltään (esim. 25:57, 26:58).

”Kun vain ei ole pumpussa, putkissa eikä siivilöissä lääkärin toteamaa vikaa, sopii, onpa suorastaan viisainta aloittaa aamusta iltaan ahkeroinen merkeissä, vaikkapa kerrassaan Talven Suurella Seikkailulla, monen peninkulman *laturetkellä*⁹. (25:57)

Kuriositeettina voidaan mainita Pihkalan hieman ennen virallista laturetkien julkistamista esittelemä ”jälleenkuntoutumisohje” ylipainoisille (21:53). Pihkalan mukaan helpoin ja miellyttävä tapa laihtua ja päästä kuntoon on yksi pitkä hiihtoretki. Pihkala kirjoittaa, kuinka aamusta iltaan kestävät hiihtourakat sekä sopiva ruokavalio saavat aikaan sen, että noin parin viikon retkellä haihtuvat ”kiusallisen kiinnipysyvät kaloriavarastot nahan alta” ja kunto kohenee. Tälle 10-14 päivän hiihtovaellukselle kuuluu lähteä kylmiltään ja sen jälkeen voi tuntea painonsa pudonneen ja voimiensa nousseen.

7.3 Kunto – harjoittelun ydin

Keskeinen ja toistuva käsite Pihkalan puhuessa liikunnasta ja urheilusta on *kunto*. Varsinaisena ydinteemana kunto on yhdessä artikkelissa (13:49), mutta läpi koko aineiston sen voidaan katsoa näyttyvän eräänlaisena taustavireenä ja avainkäsitteenä, jota vasten muita aiheita tarkastellaan. Pihkala määrittelee kunnon käsitettä ja siihen liittyviä ominaisuuksia sekä antaa kuntoon pääsemisen ohjeita. Kunto on sekä monien

⁹ Kursivointi Pihkalan. Kaikki suorien sitaattien muotoilut ovat alkuperäistekstistä, ellei toisin mainita.

toimenpiteiden päämäärä, että osa toimenpiteistä, joiden avulla tavoitellaan korkeampia päämääriä. Usein kunto näyttäytyy itsessään perimmäisenä arvona ja lopullisena päämääränä, jonka itseisarvoiseen asemaan ei tarkkanäköinen lukija voi olla kiinnittämättä huomiota.

Pihkalan kunnan käsitettä on syytä lähestyä vuoden 1949 artikkelin ”Liikkumataito ja - kunto urheilun ja elämäntaidon avaimena” (13:49) kautta. Siinä hän pyrkii teoretisoimaan käsitteen ja määrittelemään sen aseman liikunnassa ja urheilussa. Urheilussa voidaan Pihkalan mukaan erottaa kaksi erillistä osaa: jo lapsena kehittyvä taito ja kasvuvuosina kehittyvä kunto. ”Taito ei yksin riitä, vaan kunto on taidon pohjana tärkeämpi.” Tapansa mukaan Pihkala ei puhuttele erikseen urheilijoita vaan kaikkia ihmisiä. Hän ei erikseen kerro, mihin taito ei riitä ja mikä on se, mihin kuntoa tarvitaan. Se vain on jotakin, joka jokaisella on oltava, ja jonka säilyttämisen merkitys ja keinot jokaisen on opittava.

Nykykäsittein ilmaistuna Pihkalan määrittelemä kunto voisi tarkoittaa eräänlaista kestävyysuorituskykyä tai hyvää peruskestävyyttä. Tähän viittaavat muun muassa kohdat, joissa Pihkala esittää tarkat kriteerit ”peruskunnolle”: on pystyttävä kävelemään ”kovinta-mitä-kintuista-lähtee-vauhtia” hengästymättä (21:53). Toisaalta kunto tarkoittaa Pihkalle laajemmin tietynlaista asennetta ja jopa luonteenpiirteitä. Vuonna 1952 hän määritteli kunnan ”reippauden, rehtiyden ja ryhdikkyuden kolminaisuudeksi” (19:52).

Kunnan teemaan liittyvät olennaisesti myös Pihkalan antamat harjoitteluneuvot. Niitä Pihkala jakelee siellä täällä, ja muutama artikkeli keskittyy kokonaan tietynlaisen harjoittelun promotointiin. Harjoitteluohjeilla tarkoitetaan tässä yksittäisille henkilöille suunnattuja konkreettisia ohjeita siitä, kuinka ”kohentaa kuntoaan”. Erotuksena tästä ovat myöhemmin käsiteltävät laajemmat toimenpide-ehdotukset, joissa esimerkiksi järjestöjä kehoitetaan järjestämään tietynlaisia kilpailuja.

Toistuva ohje on maltti ja ”hitaasti kiiruhtaminen”. Esimerkiksi hiihtolenkeille lähtijöitä Pihkala kehottaa säästelemään voimiaan ja etenemään riittävän rauhallisesti (4:45). Tätäkin useammin on esillä intervalliharjoittelu, josta Pihkala käyttää tätä virallista nimitystään ensimmäisen kerran vuonna 1953 (21:53). Kuitenkin jo aikaisemmin hän on kehottanut vaihtelevaan vauhtia ja tekemään pyrähdyksiä, toisinaan myös täsmällisiä vauhtisuosituksia antaen. Kyseinen harjoittelumenetelmä, yleisesti ”vauhdin vaihtelu” on Pihkalan mukaan siitä erinomaista, että se sopii aivan kaikille sydänkuntoutujista huippu-urheilijoihin.

Mielenkiintoinen näkökulma Pihkalan ohjeistamaan hyvään harjoitteluun löytyy hänen latukorttijärjestelmän uusimista koskevasta kirjoituksestaan (14:49). Pihkala ehdottaa Suomen Ladun latukortin, johon kukin sai kerätä talven aikana hiihtämänsä kilometrit, tilalle monipuolisempaa kuntokalenteria, johon merkittäisiin ylös harjoituskerrat. Optimaalisen harjoituskerran sisältö on Pihkalan mukaan esimerkiksi 45 minuuttia, joka sisältää parin kilometrin verryttelylenkin, kotivoimisteluohjelman sekä kunto- tai pesäpallon käsittelyä. Näitä kokonaisvaltaisia harjoituksia tulisi tehdä vain kaksi viikossa, ei enempää eikä vähempää. Kuitenkin kävelemistä ja hiihtämistä tulee sen päälle suosia aina kun mahdollista.

Pihkala kertoo pyrkineensä koko ikänsä etsimään yhtä ja yleispätevää harjoitteluohjetta, koko urheilemisen perimmäistä filosofiaa. Yrityksen tällaiseen hän tarjoaa vuonna 1950:

”On harjoitettava USEIN ja etupäässä sitä tietä PALJON, mutta MONIPUOLISESTI ja VAIHTELEVASTI – vaihtamalla sekä itse tehtäviä ja niiden kertamääriä että myöskin suorituksen pontta ja vauhtia, vuorottelemalla ponnistusta ja lepoa, jännitystä ja rentoutumista, kuitenkin ENIMMÄKSEEN KEVEÄSTI sekä mikäli mahdollista AINA LEIKIN HENGESSÄ – JA TOTUUDESSA.” (16:50)

Pihkala mainitsee, että kyse on edelleen vain yrityksestä, eli mahdollisen lopullisen totuuden etsintä jatkuu siis edelleen. Tämän periaatteen varaan hän kuitenkin rakentaa tällä hetkellä parhaimman mahdollisen urheiluharjoitusoppinsa.

8 Kritiikkiä ja ehdotuksia esittävä Pihkala

8.1 Kansan käsite ja urheilupolitiikka

Keskeisintä ydintä tavassa, jolla Pihkala urheilua käsittelee, on kansan käsite. Pihkalan teksteissä toimijoita ovat lähes poikkeuksetta nimenomaan ihmisjoukot, joita Pihkala mielellään kuvaa yksikössä, yhdellä kokoavalla käsitteellä. Teksteissä esiintyvät toimijoina ja toiminnan kohteina esimerkiksi hiihtokansa, latukansa, hiihtoväki ja urheiluväki. Kansan monoliittista luonnetta ei kyseenalaisteta, vaan tämän monoliittisuuden päälle rakennetaan koko argumentaatio: on yksi kansa, jota käsitellään ja joka on toimien ja tavoitteiden kohteena.

Enimmäkseen kansa näyttäytyy objektina. Se on erilaisten toimien ja tavoitteiden tärkeä kohde. Urheilujärjestöjen kuuluisi liikuttaa sitä, erilaisilla kilpailu- ja merkkijärjestelmillä tulisi auttaa sitä urheilemaan ja laturetkien kuuluisi vahvistaa sitä. Lisäksi sen ”itsensä” pitäisi hiihtää ja nimenomaan kokonaisuudessaan. ”Kaikki kansa on saatava latukannalle” (14:49). Aktiivinen tai ainakaan itsenäinen toimija kansa harvoin on, sen sijaan se on yhtenäistä massaa, jota erilaiset vaikutteet ohjailevat. Kansa on pinnallista, ajattelematonta ja altista esimerkiksi muotivirtauksille (11:48, 14:49, 31:62). Urheilutoimijoiden tulisi valistaa kansaa ja auttaa sitä valitsemaan oikein.

Tärkein Pihkalan kansaa käsittelevistä kirjoituksista on kesällä 1941 pidetty puhe Maaottelumarssin voiton kunniaksi (2:41). Puhe keskittyy käsittelemään (Suomen) kansaa ja sitä, millaista se on. Kansaa muun muassa elähdyttää sisu ja itseluottamus, minkä ansiosta se selvisi sodan koettelemuksista. Sitä yhdistää ”raivaajamieli” joka on muinaista perua. Kansaa on muutenkin myyttistä, sillä on muinainen olemus, jonka se on kadottanut, mutta jonka se voi löytää ja syntyä uudelleen kansanurheilun avulla. Maaottelumarssi on ollut kansalle itsekritiikin paikka, jossa se on päässyt huomaamaan, kuinka huonossa kunnossa onkaan. Tämä huonokuntoisuus on yhteinen kokemus, ja johtaa yksimieliseen toimeen tarttumiseen ja kansanurheilun käynnistämiseen.

”Niinpä toivotaankin Suomen urheilupiireissä, että äskeinen kansanmarssi on muodostuva käänne- ja loppukohdaksi kansamme liikkuvaisuuden rappeutumisessa sekä lähtöpaikaksi sen liikkumakunnon uudestisyntymiseen.” (2:41)

Monoliittiseen kokonaisuuteen viittaamisen ohella kansan käsitettä käytetään myös erojen tekemisen välineenä. ”Kansanurheilu” on termi, joka ilmentää käsitteen sisältämän vastakkainasettelun. Konkreettinen jako ”eliitin” tai ”huippujen” ja kansan välillä on esillä

useassa artikkelissa. Kansanurheilu on urheilua, joka ei ole huippu-urheilua, vaan huippujen vastakohdan eli ”tavallisen kansan” harjoittamaa urheilua. Se on luonteeltaan niin erityistä, ettei se edes sovi olemassa olevan urheilujärjestelmän puitteisiin (19:52, 33:62). Kansalla on omanlaisensa, erityiset tarpeet, joita nykyinen urheilujärjestelmä ei täytyä (12:49).

Urheilujärjestelmän muutoksia Pihkala spekuloi muutamia kertoja, ja esittää kahteen kertaan konkreettisen vision siitä, kuinka suomalainen urheilun organisaatiokehitys tulisi uudistaa. Sisällöltään ehdotukset ovat käytännössä samat. Ensimmäinen (19:52) sijoittuu vuoteen 1952, jolloin esillä oli sittemmin kariutunut SVUL:n ja TUL:n yhdistävä valtakunnanliittoehdotus, ja toinen (33:62) vuoteen 1962.

Pihkalan visiossa perustetaan uusi, täysin irrallinen sekä seuroista ja muista organisaatioista riippumaton järjestö hoitamaan kansanurheilua, nimeltään esimerkiksi ”Suomen Kuntolatu” tai ”Suomen Kuntokuntain Liitto”. Sillä olisi alueellinen organisaatio, joka perustuu esimerkiksi kansakoulupiireihin. Pihkalan visiossa näkyy ilmeinen haikailu suojeluskuntaurheilun pariin, vaikka hän ei suojeluskuntia suoraan mainitsekaan.

Myöhemmässä tekstissään (33:62) Pihkala spekuloi lisäksi järjestelmällä, jossa liiton täysivaltaisiksi jäseniksi pääsisivät vain tiettyjen fyysisten kuntokokeiden suorittajat. Tämä muistuttaa vuonna 1957 esitettyä visiota siitä, että Suomen kansalaisuuden edellytyksenä, ”suomalaisuuspassina” tulisi olla tietyn kotivoimistelurituaalin osaaminen (25:57).

Nämä visiot antavat jälleen aiheita spekuloida sillä, mitä Pihkala kansan käsitteellä oikeastaan tarkoitti. Toisaalta kansa on ”kaikki”, toisaalta se on ”kaikki muut kuin huippu-urheilijat”. Toisaalta konkreettinen kuntovaatimus viittaa siihen, että kyseessä sittenkin on jonkinlainen eliittijoukko. Vaikuttaa siltä, että Pihkalan ihannekuva kansasta on kauttaaltaan hyväkuntoinen ja urheilullinen laatujoukko. Sellaisena hän sotien aikana näki Saksan, jonka urheilullista kansaa hän ihannoit erittäin runsassanaisesti vuonna 1941 (3:41). Sotien jälkeen Saksa-aiheeseen ei ymmärrettävästi palata kertaakaan.

Paitsi kansan urheileminen, toinen Pihkalan kansaan kohdistama haave on kansan yhtenäisyys. Tämä toive tulee esille epäsuoremmin, mutta näkyy esimerkiksi paheksunnassa urheilun käytöstä ”poliittisen kiistakapulana” (26:58). Pihkalan kuvaamat utopiat sisältävät aina yhtenäisen ja yksituumaisen kansan. Lisäksi vuoden 1962 organisaatiouudistusehdotuksessaan yksi hänen perusteluistaan on suoraan kansan eri

aatesuuntien yhdistäminen. Kansalaistoiminta demokraattisessa yhteiskunnassa on korkea hyve, jota yhteinen urheilutoiminta myös edistäisi (33:62).

8.2 Pihkala kriitikkona

Kun Pihkala kirjoittaa urheilusta ja hiihdosta, puhuu hän usein kriittisesti. Vallitsevien olosuhteiden kritisoiminen on tyypillinen tapa muodostaa artikkelien johdanto. Kriitiikin esittämisen kautta Pihkala perustelee, miksi hänen ehdotuksensa olisivat parempia. Harva artikkeli jää pelkkään kritiikkiin vailla uusia toimenpide-ehdotuksia. Ehdotuksia Pihkalalla on paljon, ja usein samat ehdotukset toistuvat vuodesta toiseen.

Pihkalan kritiikki kohdistuu vain muutamiiin eri tahoihin. Huomionarvoista on, ettei Pihkala muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta arvostele tiettyjä nimettyjä toimijoita, vaan kohteet ovat laajempia. Pihkala suuntaa sanansa esimerkiksi ”päättäjillemme”; ”urheiluelämällemme” tai ”hiihtokansalle”. Useimmiten hän puhuu tarkentamattomasta urheilutoimijoiden ja -vaikuttajien ryhmästä, johon sisällyttää myös itsensä. Etenkin myöhempien vuosien artikkeleissa asetelma on nimenomaan tämä: Pihkala on osa laajaa entiteettiä, koko ”suomalaista urheilua” ja pyrkii ohjaamaan koko kokonaisuutta sisältä päin oikeaan suuntaan. Tyypillisimmin tekstit ovat me-muodossa ja me-henki on vahva.

Kriitiikin aiheet ovat tekstistä toiseen samoja. Urheilun valtakunnalliset keskusjärjestöt – yksi harvoista suoraan nimetyistä kohteista – saavat moitteita kansanurheilun heitteillejätöstä. SVUL ja TUL ovat Pihkalan tekstissä ”rahan pyydystämistä” harjoittavia tyhjänpuhujia, jotka eivät toteuta lupauksiaan (12:49, 19:52). TUL ja mahdollisesti SVUL:kin saavat kritiikkiä myös kiertoilmauksen kautta vuonna 1958, kun Pihkala paheksuu urheilun ajautumista uudelleen kiistakapulan asemaan. Kirjoitus osuu hetkeen, jolloin TUL oli jakautumassa kahtia sisäisten riitojensa vuoksi ja TUL:n urheilijoilta kiellettiin jälleen arvokisaedustus (Kokkonen 2015, 138-139).

Huomattava kritiikin kohde on myös yleinen ”aikamme”. ”Nyky aika” erilaisine aspekteineen saa osakseen arvostelua läpi koko ajanjakson. Jo vuonna 1940 Pihkala moitti ”nykyisiä” urheiluoljamme ”häpeämättömän huonoiksi” (1:40). 1950-luvun puolesta välistä eteenpäin Pihkala arvostelee etenkin teknistä kehitystä, joko yleiskäsitteenä tai tarkentaen esimerkiksi autoliikenteeseen. Nykyisen kehityksen kritisointi kulkee lähes poikkeuksetta käsi kädessä hiihdon ja laturetkien promotoimisen kanssa, ollen nimenomainen syy, joka perustelee ne tarpeelliseksi. Esimerkiksi Pihkalan ensimmäinen

laturetkiartikkeli vuodelta 1955 alkaa suoraan tulevaisuuden uhkien maalailulla ja pelottelulla ”linjurien hemmottelevaan kyytiin” joutumisella (23:55).

”(…) yleensä *terveen liikunnallisen elämäntyylin* asema ja varsinkin sen kehityssuunta aikamme liikuntaa tukahduttavassa ilmapiiressä on lievimminkin sanoen huolestuttava. Vaarallisin liikunnan vihollinen on *liikenne* – släktet är värst, sanoo ruotsalainen – ja sen edustajana *auto*. Sillä pelin hoidetaan lasten koulunkäynti.” (39:68)

Näiden ohella Pihkala kritisoi suppeaa valikoimaa muitakin aiheita, kutakin useaan kertaan. Liian lyhyet hiihtokilpailut, linja-autoliikenne, lasten kuljettaminen kouluun sekä 1960-luvun lopusta alkaen pujotteluksi nimetty laskettelu ovat toistuvasti esillä. Myös huonosta hallinnosta mainitaan vähintään rivien välissä useaan otteeseen.

8.3 Pihkala toimenpiteiden ehdottajana

Rinta rinnan kritiikin kanssa kulkevat ehdotukset toimenpiteistä. Erilaisten asioiden ehdottaminen, ”ideanikkarointi”, on läpi uran ollut Pihkalalle ominta puuhaa, josta hän etenkin viimeisinä vuosikymmeninä tuli hyvin tunnetuksi. Pihkala on heitellyt ehdotuksia ilmoille suuntaamatta niitä suoraan varsinaisesti kenellekään. Pihkalaa on luonnehdittu henkilöksi, joka innostuessaan jostakin käytti tiettyyn aiheeseen kaiken energiansa. Tällaisia innostuksen kohteita ovat olleet esimerkiksi 1920-luvulla pesäpallo ja Suomen Ladun vuosina laturetket ja myöhemmin salamapallo. Myös *Ladusta* on löydettävissä tiettyjä pääideoita, joista Pihkala oli niin innostunut, ettei lakannut puhumatta niistä kertaakaan.

Ladun sivuilla esitetyt ehdotuksia lukiessa huomataan, että oikeastaan Pihkala esittää vain muutamaa eri asiaa, mutta lukuisin eri kerroin ja hieman eri tavalla kehystettynä. Hän ehdottaa yksitoista kertaa joko uutta kilpailua tai muutosta vanhaan kilpailuun, toisinaan hyvinkin yksityiskohtaisesti valmiine pistelaskukaavoineen. Näistä ehdotuksista peräti seitsemän on erilaisia mukaelmia samasta, Pihkalan vuonna 1934 kehittämästä ”hitaasti kiihuhtamisen kilpailusta”. Useita eri kilpailuja tulisi uudistaa siten, että järjestetään jonkinlainen kaksivaiheinen ajanotto: noin neljä viidesosaa matkasta kattava verryttelytaival sekä viimeisen viidenneksen mittainen kiritaival, johon kulutettu aika lasketaan moninkertaisena. Pihkala pitää menetelmäänsä yliveraisen nerokkaana ja ilmaisee suurta pettymystään sille, ettei sen käyttö ole yleistynyt laajemmin (16:50). On mielenkiintoinen havainto, ettei Pihkala uusia kilpailuita esitellessään esittele niitä ”hitaasti kiihuhtamisen” tai ”verryttely-kiri” -kilpailuina, vaan ikään kuin muina miehinä, kertoen vain

kaavat jolla ajanotto tapahtuisi. Aivan kuin uuden nimistä kilpailua ei tehtäisi, vaan hyvä järjestelmä ujutettaisiin vaivihkaa mukaan.

Muut Pihkalan ehdottamat toimenpiteet liittyvät enimmäkseen hiihdon edistämiseen, ja toistuvat samoina. Vuosina 1962-1969 hän esittää neljä kertaa lähes peräjälkeen listan, johon kertoo koonneensa mielestään tärkeimmät toimet hiihdon edistämiseksi. Tärkeimmäksi niistä hän nimeää ensimmäisen kerran vuonna 1962 mainitsemansa lasten hiihtokoululaitoksen perustamisen. Lapset on ehdottomasti kasvatettava hiihdon makuun ennen kuin he innostuvat esimerkiksi jääkiekosta tai pujottelusta (40:68).

Määrällisesti eniten Pihkalan esillä pitämä asia ja ehdotus, jonka hän useaan kertaan nimeää täysin välttämättömäksi, on ajatus latukoneesta. Jo vuonna 1958 hän tuo esille idean traktorista, joka ajaisi ladut maastoon. Vuosi 1962 saa hänet kuitenkin innostumaan toden teolla, sillä hän kertoo päässeensä tutustumaan erääseen Suomen ensimmäisistä moottorikelkoista. Teksteistä paljastuu Pihkalan suuri into ja luottamus tähän uuteen keksintöön, josta hän ”uumoilee hiihtourheilun uutta nostajaa”. Tutustuttuaan latukoneeseen vuonna 1962 hän ei kirjoita enää kertaakaan hiihdosta mainitsematta sen välttämättömyyttä.

”Kyllä ihmiset hiihtävät kun vain on vetäviä latuja. (...) Mutta millä voimalla aikaansaada kylliksi ja hyviä latuja? Konevoimalla. Vertauskohdaksi sopii autoilu. Niin kuin autoilla ei voida ajaa ilman teitä, samoin ei hiihtää viitsitä ilman latuja. Mutta niin kuin teitä ei nykyään jakseta tehdä ilman tiekoneitakaan, samoin ei latujakaan ilman koneitaan”. (39:68)

9 Pihkalan teesit ja tavoitteet

9.1 Ladun päämäärät

Mikä on *Latuun* kirjoittavan Pihkalan tavoite? Miksi hän kirjoittaa urheilusta ja hiihdosta niin kuin kirjoittaa, mitä hän pyrkii sanomaan? Vaikka artikkelien aiheet vaihtelevat ja ne sijoittuvat ajallisesti neljälle vuosikymmenelle, on tiettyjen tavoitteiden ympärillä pyörivä punainen lanka kuitenkin varsin helposti löydettävissä. Kaikki, mitä Pihkala kirjoitti *Latuun*, tiivistyy lopulta kolmeen perimmäiseen tavoitteeseen.

1. Hiihtoa on edistettävä. Hiihto on säilytettävä suosittuna lajina. Hiihdon tulevaisuus on turvattava
2. Jokaisen suomalaisen tulee oppia kehittämään kuntoaan ja pysymään kunnossa
3. Suomen kansan on oltava hyväkuntoista ja yhtenäistä. Suomalaisten tulee säilyä itsenäisenä ja yhtenäisenä kansakuntana

Hiihdon edistämisen tavoite on näistä näkyvin ja esillä kaikkein suorimmin. Hiihdon edistäminen on nimenomaan Suomen Ladun tärkein tehtävä (22:54) ja tämän tehtävän sanansaattajana Pihkala artikkelinsa järjestön lehteen kirjoittaa. Tavoite pitää sisällään sen, että jokaisen suomalaisen on osattava hiihtää. Pihkalan pyrkimyksenä on saada hiihdosta kansanliike, saada kansa ”latukannalle” ja varmistaa jokaisen suomalaisen hiihtotaito.

Mielenkiintoinen huomio on puhe *palauttamisesta* hiihdon edistämisen yhteydessä. Pihkala korostaa useaan otteeseen hiihtoa suomalaisten perusominaisuutena, joka kuuluu kansanluonteeseen ja turvaa koko kansan tulevaisuuden. Kun ihmiset saadaan hiihtämään, on kyse nimenomaan ennallistamisesta, palauttamisesta. Kansalla on luonnollinen ominaisuus, joka on kadonnut, ja Pihkalan tavoitteena on tuoda se takaisin, ennallistaa ja saada uudesti syntymään koko kansa.

Paitsi hiihtämään, Pihkala toivoo jokaisen kansalaisen oppivan pitämään huolen kunnostaan. Hänen tavoitteenaan on, että niin urheilijat kuin ihmiset laajemminkin oppisivat urheilemaan, liikkumaan ja harjoittelemaan oikein. Urheilu tulee juurruttaa kansalaistavoiksi, ja tämän tulisi olla koko organisoidun urheiluelämän päämäärä. Kunnossa pysyvä yksikkö on nimenomaan kansa – esimerkiksi latukorttijärjestelmän uudistuksen konkreettinen tavoite on kansan kunnossa pitäminen koko vuoden ympäri. Kansaa on säilytettävä ”liikuntakannalla”. Liikuntakannalla oleminen tarkoittaa Pihkalalle terveyttä, voimakkuutta ja nuoruuden voimaa (13:49).

Pihkalan unelmien kansa on paitsi tervettä, myös voimakasta ja yhtenäistä. Pihkala konkretisoi haluamansa urheilevan kansan ihanteen vuonna 1957 esittämässään ”kuntoilun kolmijalassa” (25:57). Se ei ole vain yksilölle suunnattu liikunnan harjoittamisen periaate, vaan nimenomaan koko kansaa velvoittava yhteinen päämäärä. Jokaiselle tulisi opettaa tietty kotivoimistelurituuaali, jonka osaaminen olisi suomalaisuuden edellytys, ja jokainen tulisi opettaa hiihtämään maastossa. Pihkalan ihanne on totaalinen. Suuri tavoite on kansa, jossa aivan jokainen paitsi liikkuu ja urheilee, myös tekee sen tietyllä, täsmällisellä tavalla.

”Jokaiselle’ opetettaisiin ja ’jokainen’ kansakoulusta tohtorintutkintoon saakka saisi tarpeen vaatiessa näyttää ja ikään kuin suomalaispassikseen osoittaa, osako hän suomalaisen ’kuntomeidän’, sellaisen 5-7 minuutin kotivoimistelurituuaalin. Mutta sen yhteydessä täydennettäisiin (kenties jo ’Lasten Hiihtokoulussa’) opetettua hiihtoa ynnä ryhdikästä ja vauhdiltaan vaihtelevaa kävelyä.” (25:57)

Tavoite hyväkuntoisesta ja liikunnallisesta kansasta on osa vieläkin laajempaa tavoitetta kansan itsenäisyyden säilyttämisestä. Pihkala korostaa, kuinka hiihtotaidossa ja liikunnallisuudessa on kyse Suomen säilymisestä ”kansakuntana kansakuntain joukossa” (41:69). Urheilu ja hiihtäminen eivät lopulta ole perimmäisiä itseisarvoja, vaan niiden taustalla on vieläkin suurempi tavoite: itsenäinen ja yhtenäinen kansa.

Erillinen, mielenkiintoinen tapa lähestyä Pihkalan päämääriä on tarkastella hänen kirjoittamiaan utopiakuvauksia. Artikkeleista kolme sisältää vähintään yhden kappaleen mittaisen narratiivisen osion, jossa Pihkala kuvailevan kerronnan keinoin luonnehtii olosuhteita ja tapahtumia ihanteellisessa ympäristössä. Tärkein näistä on vuoden 1948 hiihtoesseen ”Ladun näköaloja” (9:48) lopetus, joka tiivistää lähes täydellisesti Pihkalan ihanteen ja tavoitteen. Urheilu karaisee kansasta yhtenäistä ja voimakasta. Hiihtäminen ja ladut siivittävät yhteishenkeen, niiden rooli on enemmän kuin vain hiihtämisen riemu.

”Näenpä sieluni silmin tai oikeammin silmissä oranssikolmioin viitoitettuja Suomen latuja risteilemässä kautta kylien ja kaupunkien välillä niitä yhdistämässä (...). Ja niitä latuja samoamassa kuin jonkin ihmeen, ehkäpä myös latujen ja yleensä urheilun ihmeen johdosta iloista, ystävällistä, yksituumaista ja karkaistua Suomen kansaa, kohteliaista nuorista nuorekkaisiin ja vaatimattomiin vanhuksiin saakka. ’Hyvää latua!’ toivotettaisiin vastaantulijoille yhtä luontevasti kuin majapaikoissa iltaa! päivää! ja huomenta!” (9:48)

9.2 Urheilun olemus

”Urheilufilosofi” Pihkala pyrkii *Ladun* sivuilla toisinaan teoretisoimaan urheilun itsensä perimmäistä olemusta. Toisin kuin esimerkiksi *Suomalaiseen Suomeen, Latuun* Pihkala ei kuitenkaan kirjoita pitkiä ja teoreettisia tutkielmia, vaan artikkelit säilyvät yleistajuisina. Urheilua selittävä filosofia tulee esille yksittäisissä kohdissa, siellä täällä. Toisinaan kyse on esimerkiksi kritiikin sisällön perustelusta sillä, mitä urheilu oikeastaan on ja kuinka se on ymmärretty väärin.

Osittain Pihkalan opit, muutaman lauseen mittaiset viisaudet, on ilmaistu typografisin tehostekeinoin, mikä saa lukijan kiinnittämään niihin erityistä huomiota. Lihavoitu ja sisennetty sitaatti esimerkiksi urheiluharjoittelun perustarkoituksesta nousee esille ja jää mieleen, mikä on Pihkalan tarkoituskin. Ladonnassa käytettävien tehostekeinojen ollessa rajalliset, Pihkalan tärkeät kohdat on usein myös korostettu versaaliaakkosin.

Mitä Pihkala siis urheilusta suoraan sanoo? Urheilun liikevoimana on useaan kertaan mainittu ainutlaatuinen ponnistamisen ilo. Ilman tätä iloa urheilu on ”kuohittua” (42:69). Lisäksi urheilun ydintarkoitus on harjoittelussa (8:47). Sen perusajatus on käyttäjänsä mobilisointi (39:68). Siihen kuuluu, että taito säilyy, mutta kunto haihtuu ilman jatkuvaa harjoittamista (13:49), eikä se ole yksittäissuorituksia, vaan nimenomaan kokonaisvaltaista, jatkuvaa työtä (10:48). Lisäksi se saa aikaan ”urheilun ihmeen”, jonka myötä sopu ja yhteishenki kasvavat (9:48). Itse urheilijat ovat puolestaan taistelija-aatelia, eivät läpileikkauksia kansasta (22:54). Mielenkiintoinen erillinen näkemys on sodan keskellä vuonna 1941 ilmestynyt, alun perin *Hakkapeliittaan* tarkoitettu artikkeli, jonka määritelmä on kaikista muista poikkeava. Siinä todetaan urheilun olevaan ydinolemukseltaan taisteluharjoitusta ja leikkisotaa (3:41).

Liikunta, liikkuminen sinällään on elämän eilinehto. Liikunnassa on elämän olemus, mikä on oppi, jonka Pihkala kertoo lainanneensa Aristoteleelta (25:57). On toki huomattavaa, että liikunnan käsite ei ollut vielä yleisesti käytössä, ja viittasi pikemminkin ”liikkumiseen” ja ”liikkeellä olemiseen”, ”urheilun” tarkoittaessa laajemmin myös sitä, mistä nykyisin puhumme liikuntana.

Vuoden 1969 alppihiihtoa kritisoivassa artikkelissa Pihkala kertoo suoraan esittävänsä ”urheilun teorian pähkinänkuoressa”. Se kertoo paitsi urheilun itsensä olemuksesta, myös urheilun ristiriitaisesta asemasta nykyisen maailmanmenon keskellä. Teorian voi katsoa koostuvan viidestä kohdasta.

1. Liikkuminen on elämän perustarve ja elinehto
2. Ihmisen perustoive on päästä liikkumavaivoista niin vähän kuin suinkin
3. Tekniikan pääpyrkimyksenä on vapauttaa liikuntavaivoista, mitä ilmentävät esimerkiksi hissit ja bussit
4. Ihminen on jatkuvassa taistelussa sairautta, väsymystä ja pelkoa vastaan, ja tarvitsee tähän urheilua
5. Urheilun liikevoimana vaikuttaa ainutlaatuinen ponnistamisen ilo. Urheilu, jossa ei sitä ole, on puutteellista

Samassa artikkelissa Pihkala esittelee urheilulle myös loogis-matemaattisen määritelmän: kaavan jonka avulla voidaan laskea urheilulajin arvo. Siinä lajin hupi x hyöty jaetaan lajin hinnalla. Esimerkkinä Pihkala syöttää kaavaan sekä maastohiihdolle että pujottelulle antamansa ”arvot” ja todistaa hiihdon olevan paljon parempaa (kuva 2). Asteikkoa, jolle nämä arvot perustuvat, ei kuitenkaan esitetä.

»Kaava»: Hupi × Hyödyn (= vaikutus ym.) arvo-
 numeroitten tulo jaettuna Hinnan numerolla (=
 kustannukset ja yleensä harjoittelua vaikeuttavat
 seikat).

Pujottelun vastaavat numerot

$$\frac{10 \times 5}{10} = 5$$

Hiihdon:

$$\frac{5 \times 10}{3} = 16,7$$

Kuva 2. Pihkalan laskelma urheilulajien paremmuudesta. Artikkelista *Hyvä renki - mutta millainen isännäksi. Alppi"hiihto" Suomessa*. Latu 2/1969

10 Miksi urheillaan?

Pihkala tavoittelee *Latuun* kirjoittaessaan yhtenäisen, itsenäisen, hyväkuntoisen ja hiihtotaitoisen kansan ihannetta. Lehdestä toiseen hän jakaa neuvoja siitä, kuinka harjoitella oikein ja mitä urheiluolosuhteille tulisi tehdä. Kysymykseksi kuitenkin jää, millä Pihkala tätä varsinaisesti perustelee? Mikä on hiihdon puolesta puhuvan Pihkalan vastaus kysymykseen siitä, miksi ylipäättänsä pitäisi urheilla ja hiihtää?

Monessa artikkelissa vastausta ei ilmene, vaan asiat luetellaan itsestään selvinä ohjeina. Määrällisesti katsottuna suurin osa artikkeleista on tällaisia: kerrotaan mitä tehdä, mutta ei sitä, miksi. Varsinaiset perustelut tulevat esille epäsuoremmin ja harvemmin. Niitä on metsästettävä esimerkiksi sivulauseista sekä Pihkalan omintakeisen rönsyilevän ilmaisun keskeltä. Kun aineiston lukee yhtenäisenä kokonaisuutena, ovat selkeät perustelut lopulta löydettävissä. Mahdollisesti vuosikymmeniä jatkunut saarna jonkin asian puolesta voi saada perimmäisen syynsä yksittäisen artikkelin loppuosan sivulauseessa. Etenkin heittäytyessään kunnolla verbaalisen taituruutensa varaan tulee Pihkala usein samalla ilmaiseeksi oppiensä keskeisimpiä periaatteita. Hyvänä esimerkkinä toimii hiihdon edistämistoimenpiteitä luettelevan artikkelin (31:62) johdanto vuodelta 1962.

”Tämän kyhäelmän mittakaavana ja spektroskooppina on kalevalaisen kansamme tulevaisuus, sen ikuisessa taistelussaan perivihollisiaan ”sairautta, väsymystä ja pelkoa” vastaan tarvittavan ryhdin ja liikkuma- ym. kunnan säilyttäminen ja vahvistaminen tänä mopojen, autojen, automaation ja atomipommin sekä reaali-teettien ylenpalttisen ymmärtämisen aikana.” (31:62)

Kansan kunnan säilyttäminen on se, mihin Pihkala perustelunsa urheilun merkityksestä pitkälti nojaa. Tämä perustelu liittyy kahteen, toisiinsa kytkeytyvään asiaan. Ensinnäkin, kansan itsenäisyys edellyttää kansan kunnossa pysymistä. Tämä tarkoittaa sekä kuntoa yleensä, että etenkin hiihtokuntoa. Ensimmäiset artikkelit osuvat sotien keskelle, ja niissä Pihkala puhui konkreettisesti esimerkiksi hiihtokunnan merkityksestä talvisodan menestyksessä. Tämän jälkeen sotaa ei mainita enää kertaakaan. Mutta ajatus kunnan ja kansan itsenäisyyden yhteydestä säilyy. Kunnossa pysyminen on osa maamme säilyttämistä ”kansakuntana kansakuntain joukossa” ja siten suorastaan jokaisen velvollisuus.

Toisekseen, kansan kunnan säilyttäminen liittyy ihmisen sisäänrakennettuun perusominaisuuteen. Se on ”ikuinen taistelu” kolmea suurta vihollista: sairautta, väsymystä ja pelkoa vastaan. Myöhemmin Pihkala lisää listaan velttouden. Ajatuksen

näistä kolmesta ihmisen vihollisesta Pihkala kertoo lainanneensa Alexis Garrelilta¹⁰, tarkentamatta kontekstia kuitenkaan enempää (19:52).

Kyse on yleisinhimillisestä, ihmiseen sisäänrakennetusta ominaisuudesta, jota ei sen perustavanlaatuisuuden vuoksi voi paeta. Näitä vihollisia vastaan käydään alati taistelua, ja taistelun eturintamassa on omakohtainen liikunta, erityisesti hiihto (39:68). Kaikki sota ja taistelu, joista Pihkala varsinaisen sodan päättymisen (1944) jälkeen puhuu, on ihmisen henkilökohtaista taistelua. Kansaa eivät uhkaa viholliset rajan takaa, vaan vanheneminen ja veltostuminen.

Pihkala ei tuo mitenkään ilmi, olisiko huonokuntoinen kansa turmiollinen siksi, että se ei kykene aseelliseen puolustukseen oikean sodan syttyessä, vai onko taustalla monimutkaisempia tekijöitä. Käsillä oleva aineisto viittaa kuitenkin vahvasti siihen, että huonokuntoisuus ja velttous olisivat itsessään turmiollisia. Ne eivät sovi Pihkalan käsitykseen hyvästä kansasta ja hyvästä ihmisestä.

Kunnossa oleva ihminen on terve, ja kansa tulee säilyttää terveenä ja voimakkaana. Terveys perusteluna urheilemiselle on Pihkalalle yhä lailla oleellista. Sekä yksilön että kansan on oltava terve, mutta terveenä pysyminen on taistelua. Tätä taistelua hankaloittavia tekijöitä on esimerkiksi uusi teknologia, joka liikkumismahdollisuuksia vähentäessään heikentää terveyttä. Terveiden ihanne, johon Pihkala on mieltynyt ja kiinnittynyt, on hänen siteeraamansa Carl Diemin¹¹ oppi: ”Ihminen on terve ja kunnossa vain niin kauan kuin hän juoksee vaivattomasti” (25:57). Terveys on elinvoimaa ja ennen kaikkea nuoruuden voimaa. Vanheneminen heikentää terveyttä alati, ja tätä vastaan on pyristeltävä kaikin voimin.

”Urheilulla tavoiteltu siviilimobilisaatio, kansan säilyttäminen liikuntakannalla, tulostuukin ennen muuta viivytystaisteluna vanhenemista vastaan.” (13:49)

Perustelujen suurten linjojen ohella on havaittavissa irrallisempia mainintoja hiihdon ja urheilun suosimisen syistä. Sekä hiihtämisen että urheilemisen hauskuus ja mielenkiintoisuus mainitaan muutamaan kertaan. Urheileminen siksi koska se tuottaa iloa, on luonteeltaan varsin erilainen perustelu kuin urheilu inhimilliseen olemukseen rakennetun pakon vuoksi. Juuri hiihdon tärkeyttä Pihkala perustelee myös sen tarjoamalla

¹⁰ Pihkala viitanee todellisuudessa Alexis Carreliin, ranskalaiseen Nobel-palkittuun lääketieteilijään

¹¹ Pihkala nimeää Diemin ”Saksan olympiatohtoriksi”. Diem (1882-1962) oli saksalainen urheilujohtaja ja Berliinin olympialaisten (1936) pääsihteeri.

levolla ja rauhalla. Pitkäkestoisen maastohiihdon, poikkeuksena alppihiihdosta, tarjoama rauha on niin hieno ominaisuus, että laturetkeilyä tulisi aktiivisesti levittää myös muiden kansojen keskuuteen (36:64).

Urheilu itsessään myös yhtenäistää kansaa, mikä linkittyy sen tuottamaan iloon. Urheilu saa erimielisyydet unohtumaan ja valjastaa yhteistyöhön. Pihkalan tavoittelema yhtenäinen kansa näyttäytyy yhtenä syynä sille, miksi urheilua tulisi suosia. Yhtenäisyyteen liittyvät Pihkalan opissa toisaalta kiinteästi myös kuri ja järjestys, joiden kehittäjänä urheilun rooli on merkittävä.

Viimeisessä artikkelissaan, vuonna 1974, Pihkala turvautuu hiihtokilpailuehdotustaan perustellessaan myös täysin uudenaikaiseen argumenttiin. Hänen visioimansa, ”Joulumaan” yhteyteen rakennettava hiihtoverkosto tapahtumineen, olisi monella tapaa hyväksi Suomen taloudelle. Ensinnäkin se toisi konkreettisesti turisteja. Toisekseen, se saisi suomalaisturistit jäämään kotimaahan ja viettämään hiihtolomaa ”maan maksutaseelle terveellisemmin”. Jo vuosia Pihkala on puhunut kotimaassa vietettävän hiihtoloman puolesta, ydintarkoituksenaan hiihtämisen yleinen edistäminen ja ihmisten saaminen hiihtämään pitkiä lenkkejä. Tällä kertaa mukaan astuvat kuitenkin myös taloudelliset perustelut.

10.1 Hitaasti kiiruhtamisen filosofia

Pihkala ehdottaa useassa artikkelissa järjestettäväksi kilpailuja, jotka noudattavat hänen hitaasti kiiruhtamisen periaatettaan. (Myöhemmin hän käyttää näistä kaksivaiheisista kilpailuista nimitystä verryttely-kiri-kilpailu, vk-kilpailu). Syy menetelmän promotoimiseen löytyy vuonna 1950 julkaistusta pitkästä ja perusteellisesta artikkelista (16:50), joka sisältää avaimen koko siihen urheilukäsitykseen, jota Pihkala *Ladun* sivuilla edustaa. Artikkelin on samalla erinomainen osoitus Pihkalan kirjallisesta taituruudesta ja tavasta rakentaa pitkiä ja polveilevia perusteluketjuja¹².

Urheilu tulee juurruttaa kansalaistavoiksi, on Pihkalan ensimmäinen teesi. Tämä on organisoidun urheiluelämän tehtävä ja siten perimmäinen päämäärä. Urheiluharjoittelu puolestaan ei ole ainoastaan fyysisen kunnon, vaan ennen kaikkea myös älykkyyden ja harkintakyvyn kehittämistä. Älykkäiden ja älykkäästi harjoittelevien urheilijoiden sekä ihmisten laajemmin kehittäminen on koko urheilun tarkoituksen ytimenä.

¹² Katso artikkelin auki jäsennetty sisältö liitteestä 2

Verrytety-kiri-kilpailun perimmäinen tarkoitus on toimia menetelmänä, joka opettaa urheilijoille älyn ja harkinnan käyttöä mahdollisimman optimaalisesti. Tämä koskee erityisesti hiihtäjiä. Älykkääseen harjoitteluun ei Pihkalan mukaan ole mahdollista päästä millään muulla keinolla kuin kilpailulla, sillä urheilijoilta puuttuu kuri ja järjestys. Mutta oikeanlainen kilpailu jalostaisi henkisiä kykyjä. Pihkala tahtoo jalostaa koko kansaa. Kansa on kuritonta ja henkisesti alennustilassa, mutta sitä on täysin mahdollista kehittää hänen itsensä luomilla nerokkailla harjoitusmenetelmillä. Henkisesti kapasiteetissaan, kohti älyä, harkintakykyä, mielikuvitusta ja vastuullisuutta kehittyvä kansa on Pihkalan päämääristä perimmäisin.

Kyse on myös vastakkainasettelusta. Lähtötilanne on huono: kansa, ihmismateriaali on huonoa ja kuritonta. Sen ja Pihkalan ihanteen välillä on jyrkkä kontrasti. Tämä kontrasti ulottuu myös paljon laajemmalle – huono ja väärässä, henkisesti alennustilassa on koko yhteiskunta. Sitä vaivaa mielikuvituksettomuus, ajattelemattomuus, laiskuus ja epäkriittisyys – vastakohtat Pihkalan ilmaisemille henkisille hyveille. Pihkala ilmaisee artikkelissaan syvää pessimismia ja pitää tilannetta suorastaan tuhoon tuomittuna.

”En osaa kuvitella enkä varsinkaan rohkeneisi vaatia, että hiihtäjämme tulevaisuudessakaan oppisivat käyttämään harjoittelussaan enemmän mielikuvitusta, älyä ja arvostelukykyyään, jollei näitä ominaisuuksia heissä kehitetä nuoresta pitäen (...) ja ellei koko hoidosta vastaava johto tarjoa heille siihen tarkoituksenmukaisia kilpailumuotoja.” (16:50)

Kyseisessä artikkelissa Pihkala astuu myös ensimmäisen kerran urheilun parista laajemmin koko yhteiskunnan pariin. Hän diagnosoii sitä vaivaavan ongelman yksiselitteisesti: kyse on kehityskulusta, joka on alkanut sodan päätyttyä. Tämä kehityskulku on fasismin, ”vaskismin” kuten Pihkala leikkimielisesti ilmaisee, vastustaminen ja sen jäänteiden hävitys. Pihkalaa henkilökohtaisesti eniten koskettanut osoitus tästä on suojeluskuntajärjestön lakkauttaminen.

Suomalaisen yhteiskunnan harjoittama ”fasismin vastustaminen” ei tietenkään ole irrallista poliittisesta kehyksestä, vaan kyse on pitkälti suoraan Neuvostoliiton esittämistä vaatimuksista. Esimerkiksi Suojeluskuntien lakkauttaminen saneltiin suoraan rauhansopimuksessa (Salimäki 2000, 279-280). Pihkala kuitenkin puhuu korostetusti, kuinka kyse olisi nimenomaan ihmisten henkilökohtaisesta mielipiteestä ja oma-aloitteisesta toiminnasta, ”kaikkiialla vilpittömänä esiintyvänä halusta hävittää vaskismin jäänteitä”.

Näin ollen vk-kilpailu ja hitaasti kiiruhtamisen ajatus linkittyvät vielä laajempaan kehykseen. Kyse ei ole ainoastaan pyrkimyksestä saada kansa fyysisesti vahvaksi ja henkisesti kehittyneeksi, vaan myös eräänlaisesta entisten aikojen vastaiskusta. Sodan päättyminen ja suojeluskuntien lakkauttaminen toimivat käännekohtana, jonka jälkeen suunta on väistämättä alaspäin. Suomen, kansan ja Pihkalan kunnian päivät sijoittuvat 30-luvulle ja sitä edeltävälle ajalle, jolloin älykkyyttä ja hyvää harjoittelua vielä riitti. Pihkala käyttää 30-luvun olosuhteita ylevänä esimerkkinä muulloinkin (19:52, 26:58), kyse on kulta-ajasta, jonka taakse jättäminen on ihmisten henkilökohtaisten väärin valintojen syytä. Kun menneiden aikojen haikailu yhdistyy etenkin 60-luvulla runsaasti esiintyneeseen nykyisten aikojen kauhisteluun, näyttäytyy Pihkalan artikkelikokoelma eräänlaisena suurena manifestina, jonka sanoma on: Ennen oli paremmin, nyt on paljon huonommin. Mutta jos toimimme minun ohjeideni mukaan, voimme saada edes hiukan entisaikojen kunniastamme takaisin.

11 Yhteenveto Pihkalan välittämästä urheilukuvasta

”Loppujenlopuksi pitääkin paikkansa moninkertaisen olympiapalkintomiehen (...) ja voimistelijan, ruotsalaisen eversti Bertil Ugglan neuvo: *on urheiltava kuolemaan saakka, vaikkei kuoliaaksi!*” (13:49)

Suomen Ladun lehtien sivuilla Lauri ”Tahko” Pihkala pyrki kolmen vuosikymmenen ajan edistämään hiihtoa ja urheilua, antamaan harjoitteluneuvoja ja ehdottamaan toimenpiteitä sekä esittämään tiukkaa kritiikkiä koko suomalaista urheilujärjestelmää kohtaan.

Teksteissä on näkyvillä hiihdon puolesta intohimoisesti puhuva aktivisti, joka pyrkii suurten linjojen kautta vaikuttamaan koko suomalaiseen urheiluelämään.

Kaikki, mitä Pihkala kirjoitti *Latuun*, on tiivistettävissä kolmeen tavoitteeseen.

1. Hiihtoa on edistettävä. Hiihto on säilytettävä suosittuna lajina. Hiihdon tulevaisuus on turvattava
2. Jokaisen suomalaisen tulee oppia kehittämään kuntoaan ja pysymään kunnossa
3. Suomen kansan on oltava hyväkuntoista ja yhtenäistä. Suomalaisten tulee säilyä itsenäisenä ja yhtenäisenä kansakuntana

Pihkala kirjoittaa ensisijaisesti kuntoliikunnan puolesta. Pihkalan pyrkimyksenä on saada kaikki kansalaiset parantamaan kuntoaan, mikä voi tapahtua hiihtämällä, mutta hiihdolla on myös erityinen itseisarvonsa. Kaikkien kansalaisten on osattava hiihtää ja yhteiskunnan tehtävä on turvata hiihdon olosuhteet. Pihkala kirjoittaa aktivistina ja vaikuttajana – on tehtävä runsaasti konkreettisia toimenpiteitä, jotta välttämätön asia eli hiihdon pysyminen suosittuna harrastuksena jatkuisi. Hiihdonedistämisyhteisöissä Pihkala toteuttaa Suomen Ladun ensimmäistä ja vanhinta tehtävää.

Kuntoliikunnan ja kunnan merkitys on linkitetty taisteluun, joka kumpuaa syvältä ihmisen perusolemuksesta. Ihminen on vangittu vanhenevaan ja haurastuvaan kehoonsa, ja ainut tapa estää väijäämätön haurastuminen on liikunta. Kyse on terveydestä, jokaisen ihmisen hyvinvoinnista ja ennen kaikkea näiden ihmisten muodostaman entiteetin eli kansan voimakkaasta olemuksesta. Ihmisen terveys ja Suomen tulevaisuus kulkevat käsi kädessä ja limittyvät toisiinsa siten, että yksiselitteinen syyn ja seurauksen erottaminen on mahdotonta.

Pihkalan tavasta ihannoida kansaa ja pitää sitä tarkastelunsa perusyksikkönä huokuu kansallistunne ja nationalismi. Suomalaisen urheilun ja nationalismin yhteyttä tutkineen Jouko Kokkosen (2008, 26-27) mukaan nationalismi voidaan yksinkertaisimmillaan määritellä keinoksi luoda yhteenkuuluvuutta tietyllä alueella asuvien ja samaan

kansakuntaan kuuluviksi katsottujen kesken, joskin käsite on paljon syvempi. Suomalaisen nationalismin ilmentäjä on ollut ja on yhä edelleen nimenomaan kilpa- ja huippu-urheilu. Esimerkiksi olympiamenestyksellä ja sen ympärille rakentuneilla myyteillä on ollut keskeinen osa suomalaisen identiteetin rakentamisessa. (Kokkonen 2008, 311-317).

Se kansallistunne, jota Pihkala *Ladussa* ilmentää, on kuitenkin erilaista. Pihkala rakentaa tarkoituksellisen vastakkainasettelun huippu- ja kansanurheilun välille ja toivoo uudenlaisen kansallistunteen heräävän kansan omasta kuntoliikunnasta, joka on huippu-urheilulle suoranaisten negatio. Toisaalta Pihkala lietsoo itse kansallistunnetta puhumalla yhdestä ja yhtenäisestä kansakunnasta toimien kohteena ja esimerkkinä. Pihkala kuitenkin tunnistaa Kokkonen (2008, 315-317) kuvaileman, huippujen menestyksen varaan sekä erityisten myyttien varaan rakentuvan suomalaisen urheilunationalismin varjopuoliseen. Hän tunnistaa jopa oman keskeisen roolinsa (esim. Kokkonen 2008, 11-12) 1900-luvun alun suomalaisen urheilunationalismin synnyttäjänä ja pyrkii tietoisesti tästä roolista eroon.

Pihkala haluaa sodan jälkeen irtisanoutua klassisesta nationalistisesta myytistä, jonka mukaan urheilumenestys antaa kansakunnalle identiteetin ja saa esimerkiksi tavalliset kansalaiset urheilemaan esimerkin valossa. (esim. 12:49). Hän paheksuu vanhan urheilunationalismin symboliikkaa ja myyttisyyttä, rakentaen sille samalla itse ns. "vastanationalismia". Kyseessä on edelleen myyttinen kuviteltu yhteisö, kansakunta, jolla on tietty muinainen perusluonteensa. Hän kertoo yhtä lailla tarinoita menestyksestä, mutta kyseessä on urheilukilpailujen voittamisen sijaan hiihtäen käydyt taistelut (22:54, 39:68), joissa vahva toimija on ikään kuin koko kansa, tosin vain palvelusikäinen ja miespuolinen. Kansaa yhdistävät symbolit ja ominaisuudet, tärkeimpänä sukset ja hiihtotaito.

Ladussa urheilu rakentaa kansakuntaa edelleen, mutta kyse on merkittävästi eri asiasta kuin sotia edeltävinä varsinaisina ns. kansakunnan rakentamisen vuosina. Tärkein urheilu on kuntourheilua, kuntoliikuntaa, joskaan liikunnan käsite ei vielä ollut vakituisessa käytössä. Kansakunnan rakentaminen on tullut yksilön sisään ja kansa konkreettisten elinvoimaisten yksilöiden kokonaisuutena tunnistetaan. Vaatimus on totaalinen ja konkreettinen, jokaisen tavallisen ihmisen on pidettävä itse huolta kunnostaan, jotta kansa olisi voimakas.

11.1 Sotilaallinen Pihkala

Pihkalan päämäärä urheiluvasta kansasta on useissa analyyseissa rinnastettu nimenomaan sotivaan kansaan. Esimerkiksi Sipola (2017, 62-63) ilmaisee johtopäätöksensä Pihkalan päämäärän olleen nimenomaan taistelukuntoisten sotilaiden kasvattaminen. Pihkalaa on myöhemminkin muisteltu militanttina, jopa liian militanttina henkilönä toimiakseen urheiluaatteellisena esikuvana (esim. Puhakainen 1997). Kun tarkastellaan koko henkilöhistoriaa, on sotilaallisuus erottamaton osa Pihkalan urheilukäsitystä. Tämä kulminoituu Pihkalan työhön suojeluskunnissa, joiden urheilukasvatusta hän etenkin 1930-luvulta alkaen oli viemässä entistäkin sotilaallisempaan suuntaan (Salimäki 2000, 246-247; Vasara 1997). Juuri suojeluskuntavuosiin kuuluvat Pihkalan puheet urheilusta ja sodasta kaksoisveljinä sekä kaiken urheilun tarkasteleminen sotilaallisen hyödyn näkökulmasta.

Sotilaallinen Pihkala ei kuitenkaan ole *Ladun* sivuilla näkyvillä, vaan urheilun olemus ja perustelut tulevat kauempaa. Merkittävän poikkeuksen tähän kuitenkin tekee elokuussa 1941 julkaistu ”Saksan salaisista aseista arvokkain” jonka kontrasti sekä muuhun aineistoon että itse lehteen on jyrkkä. Artikkelin kirjoitettiin alun perin syyskuun 1940 *Hakkapeliitta*¹³, mutta *Massaurheilun* toimitus ilmoittaa julkaisevansa sen ajankohtaisuutensa vuoksi uudelleen. Artikkelissa Pihkala kuvailee viiden sivun verran Saksan urheiluelämää.

Saksalainen urheilu on näyttäytynyt Pihkalle ihanteellisena¹⁴. Se kiteytyy yhtenäisen, terveen ja liikkumakuntoisen kansan ideaaliin, jonka Pihkala oli jo aikaisemmin omaksunut. Kansa on tietynlaista: se on kovaa ja sisukasta, se on yhtenäinen ja kurinalainen massa, josta yksilöiden väliset erot on häivytetty. Tätä ilmennetään hyvin konkreettisesti esimerkiksi suurilla voimistelunäytöksillä, joissa Pihkalan mukaan jopa 600 saksalaista kerralla on esiintynyt stadionilla yhtenäisenä, sotilaallisen kurinalaisena ryhmänä.

Kansa nimenomaan yhtenäisenä ryhmänä on Pihkalan tavoite läpi aineiston, ja yhtenäisyyteen kuuluu kurinalaisuus. Ainoastaan Saksa-artikkelissaan Pihkala antaa yhtenäisyydelle ja kurinalaisuudelle selkeän perustelun – se on menestyminen sodassa. Kansa on sotaan valmista ja taisteluhaluista massaa, joka koostuu lukemattomista

¹³ Suojeluskuntajärjestön lehti, jota julkaistiin vuosina 1918-1944

¹⁴ Pihkala ihaili ennen kaikkea Saksan urheiluelämää, ei valtiota tai hallintoa. Aiheesta tarkemmin kts. Salimäki (2000, 250-252)

vahvoista ruumiista. Ruumiiden rooli on olla aseita ja persoonallisuus on häivytetty. Itse urheilunkin perimmäinen olemus on olla leikkisotaa ja alkeellisen ajan taisteluharjoitusta.

”(T)ämä salainen ase ei ole enempää, jos vähempääkään kuin terve, liikuntaharjoituksissa ja -ponnistuksissa karaistunut ja niistä nauttiva ruumis taistelu- ja uhrivalmiin hengen palvelijana.” (3:41)

Jos muun aineiston välittämä urheilukäsitys tiivistyy hiihdon välttämättömyyteen sekä urheilun rooliin terveyden parantamisessa, vanhenemisen estämisessä ja kansakunnan vahvistamisessa, esittää Pihkala tässä, keskellä käynnissä olevaa oikeaa sotaa, hyvin toisenlaisen käsityksen. Urheilu on määritelmällisesti leikkisotaa ja alkeellisen ajan taisteluharjoitusta ja ruumis on ensisijaisesti avainase muiden aseiden käyttöön. Terveystestä on hyötyä nimenomaan ja ainoastaan isänmaan palveluksessa sotilaallisesti.

11.2 Ikuisesta taistelusta

”(J)atkuu yhä vieläkin ikuinen taistelu perivihollistemme kolmikkoa, sairautta, väsymystä ja pelkoa sekä niiden viidettä kolonaa, velttoutta vastaan. Sen taistelun eturintamassa on korvaamaton sijansa kaikella omakohtaisella liikunnalla ja meillä, Pohjolan lumisessa kotimaassamme, erityisesti hiihdolla”. (39:68)

Vaikka Pihkala näyttää vuoden 1944 jälkeen luopuneen urheilun yhteydestä konkreettiseen sodankäyntiin, säilyy urheilun merkitys taisteluna hänen kirjoituksissaan loppuun saakka. Koko urheilun merkitys on nivottu ikuisen taisteluun, joka liittyy ihmisen perusolemukseen. Vaatimuksen vanhenemista ja haurastumista vastaan taistelemisesta voi tulkita sosiaalidarvinistisena pyrkimyksenä – elämä on taistelua, josta kyvykkäimmät säilyvät hengissä (Salimäki 2000, 244-245). Optimaalinen kansa koostuu vain kyvykkäistä yksilöistä.

Toisaalta käsitykselle voi antaa pehmeämmänkin tulkinnan. Koska kyse on suuren kuntoliikkujaileisön julkaisusta, voidaan Pihkalan tulkita haluavan pitää jokainen yksilö mahdollisimman terveenä. Vanheneminen, sairastuminen ja haurastuminen on yksilön harmi, terveys taas hyve, jota kohti Pihkala kutsuu pyrkimään. Yksilön ja ”kansan” tavoitteet linkittyvät joka tapauksessa toisiinsa.

Toisaalta, kun huomioidaan Anttilan (2003) analyysi, voidaan koko puheenparsi taistelemisesta vanhenemista vastaan asettaa toisenlaiseen kontekstiin. Anttilan (2003,

106-108) mukaan koko Pihkalan urheilukäsityksessä oli kyse ennen kaikkea Pihkalan omasta henkilökohtaisesta levottomuudesta ja siitä pois pyrkimyksestä. Sairaudet, vaivat sekä vanheneminen vaivasivat konkreettisesti Pihkalaa itseään, ja hän tukeutui fantasiaan, jossa kansa on erilaista kuin hän: nuorta ja tervettä. Peräänkuuluttaessaan taistelua vanhenemista vastaan Pihkala puhui ennen kaikkea itselleen.

Tavoitteiden ja teemojen henkilökohtaisuus on aineistossa näkyvillä. Useiden toimenpiteiden perusteluna on Pihkalan oma kokemus. Esimerkiksi koko näkemys pitkien matkojen helppoudesta ja vauhdin ”tappavuudesta” verrattuna matkan pituuteen perustuu Pihkalan itse seikkaperäisesti selittämiin kokemuksiinsa (esim. 8:47). Laihdutusretkenä toimivan hiihtovaelluksenkin (21:53) takana on Pihkalan itse suorittama vastaava, hyväksi koettu retki.

Kun Pihkala pyrkii saamaan kansan harjoittelemaan tietyllä tavalla, kyse on pitkälti yrityksestä saada jokainen tekemään sitä, minkä hän itse kokee itselleen henkilökohtaisesti hyväksi. Pihkala tuntee vanhenevansa ja kokee erilaisia vaivoja, mutta rakastaa yli kaiken hiihtämistä. Siispä koko kansan on ennen kaikkea taisteltava vanhenemista ja sairautta vastaan sekä hiihdettävä. Hiihdosta, Pihkalalle rakkaasta lajista, tulee teksteissä koko suomalaisuuden kulmakivi ja jotakin, joka on syvällä suomalaisuuden ytimessä.

12 Pohdinta

Tutkielman tarkoituksena oli tarjota katsaus Pihkalan välittämään urheiluoppiin vastaamalla kysymyksiin siitä, *mitä Pihkala urheilusta ja liikunnasta sanoi sekä millä hän urheilun tärkeyttä perusteli*. Tarkoituksena oli myös löytää ja jäsentää Pihkalan esittämiä *urheiluun ja liikuntaan liittyviä teesejä*. Seuraavaksi kerrataan lyhyesti keskeisimmät vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen pohditaan tulosten merkitystä sekä validiteettia, keskittyen erityisesti siihen, kuinka kattavana kuvauksena Pihkalan välittämästä urheiluopista tätä tutkielmaa voidaan pitää. Lopuksi tarkastellaan koko tutkielman ja sen tulosten merkitystä Tahko Pihkala -seuralle.

Suomen Latu luotiin vuonna 1938 hiihdonedistämisjärjestöksi (Suomen Latu 1987, 23-25) ja Pihkalan kirjoitukset järjestön lehteen *Latuun* pyrkivät ennen kaikkea toteuttamaan tätä tehtävää. Suomen Ladun toiminta laajeni vuosien saatossa kattamaan myös paljon muita lajeja, ja hiihto ja sen edistäminen jäivät vain yhdeksi monista osa-alueista. Pihkalan artikkelit pyrkivät silti vuosi vuodelta yhä enemmän julistamaan ennen kaikkea suomalaisen hiihdon nopeaa edistämistä ja kehittämistä.

Kun Pihkala *Ladun* sivuilla puhuu urheilusta, hän puhuu ennen kaikkea hiihdosta. Tavoitteena on saada jokainen suomalainen sekä oppimaan hiihtotaito että harrastamaan hiihtoa. Pihkala puhuu myös laajemmin kunnosta ja sen säilyttämisen merkityksestä. Jokaisen on opittava pitämään huolta kunnostaan. Tämä taas kytkeytyy terveen ja voimakkaan kansan ideaaliin. Se urheilu, josta Pihkala puhuu, on nimenomaan jokaisen yksilön kuntoliikuntaa, laajasti kansanjoukot läpäisevää kuntoilua, josta nykyään käyttäisimme *liikunnan* käsitettä. Huippujen kilpaurheilulla ei ole kuin korkeintaan marginaalinen merkitys.

Pihkala perustelee urheilun tärkeyttä jokaiseen ihmisyksilöön sisäänrakennetulla ominaisuudella: ihminen vanhenee ja haurastuu, ja tätä vanhenemista ja haurastumista vastaan on taisteltava. Urheilun ja liikunnan merkitys on yksilön terveyden säilyttäminen. Toisaalta perusteena on vielä edellisestäkin johdettava koko kansan kunnossa pysyminen. Kansan on pysyttävä kunnossa, jotta se voi ylipäättänsä olla itsenäinen kansa. Kansan on myös oltava yhtenäistä ja yksimielistä, ja urheileminen palvelee myös tämän yksimielisyyden edistymistä.

Kaikki, mitä Pihkala kirjoitti *Latuun*, on lopulta tiivistettävissä kolmeen tavoitteeseen.

1. Hiihtoa on edistettävä. Hiihto on säilytettävä suosittuna lajina. Hiihdon tulevaisuus on turvattava
2. Jokaisen suomalaisen tulee oppia kehittämään kuntoaan ja pysymään kunnossa
3. Suomen kansan on oltava hyväkuntoista ja yhtenäistä. Suomalaisten tulee säilyä itsenäisenä ja yhtenäisenä kansakuntana

Suomen Latu järjestönä sekä lehti *Latu* on poikkeuksellisen tärkeä julkaisukanava, sillä kyseessä on paitsi Pihkalan itsensä perustama järjestö, myös ensimmäinen suomalainen kuntoliikuntajärjestö. Suomen Ladun perustaminen aloitti koko suomalaisen kuntoliikunnan aikakauden, juuri sen urheilun ja liikunnan osa-alueen johon Pihkalan intohimo suuntautui. Kun Pihkala aloitti kirjoittamisensa *Massaurheiluun*¹⁵, hän ei kirjoittanut mihin tahansa, vaan suurelle yleisölle suunnattuun kuntoliikuntalehteen, jonka ominta asiaa oli juuri kuntoliikunnan edistäminen.

Suomalaisessa urheilu- ja liikuntakäsityksessä on osittain vallinnut kuntoliikunnan sekä kilpa- ja huippu-urheilun välinen vastakkainasettelu (esim. Heinilä 1974). Pihkala tunnisti tämän dikotomian ja asettui nimenomaan kuntoliikunnan puolelle. Hän näki myös huippu-urheilun merkityksen, mutta piti sitä vain vahvasta kansanurheilun ”rungosta” kasvavana ”latvuksena” (12:49), lisätoimintona, jonka on mahdollista näyttää komealta vasta kun ”runko” on vahva. Sen sijaan perinteissä suomalaisessa urheilunationalismissa korostunut menestyshakuisuus ja kansan yhtenäisyyden hakeminen urheilusankarien kautta (Kokkonen 2008) ei saa Pihkalalta lainkaan suosiota. Nationalistinen kansallistunteen henki elää vahvana, mutta kansallistunteen on kummuttava kansan omasta urheilusta, huiput ja menestys eivät sitä voi luoda.

Tutkielman validiteettia on syytä vielä arvioida. Pelkkään *Latuun* keskittyminen on väistämättä puutteellinen luenta koko Pihkalan urheilufilosofiasta. Esimerkiksi pelkästään yksi toiseen lehteen, *Hakkapeliitaan* kirjoitettu artikkeli (3:41) saa koko *Ladussa* esiintyvän teorian näyttäytymään toisenlaisessa valossa. Kansan kunto ja terveys eivät sen perusteella olisi päämäärä itsessään, vaan väline, jota tarvitaan menestymiseen sodassa. Kunnossa olevan kansan luominen olisi määritelmällisesti hyvien sotilaiden luomista. Sipilän (2017, 63) johtopäätös Pihkalan urheilukäsityksestä tuottamassa taistelutoiminnassa tarkkaavaisia, päättäväisiä, kylmäverisiä ja kurinalaisia sotilaita pitää *Hakkapeliitan* artikkelin perusteella täysin paikkansa.

¹⁵ On huomioitava, että se Massaurheilu, johon Pihkala vuonna 1940 aloitti kirjoittamaan, ei ollut vielä Suomen Ladun, vaan Vapaan Työväen Urheiluliiton. Lehti siirtyi Suomen Ladulle vasta vuonna 1945. Lehden ulkoasu, sisältö, painopiste eivät tekijätkään kuitenkaan muuttuneet.

Pohdittavaksi jää, millaisena ja millaisiin osiin eroteltavana kokonaisuutena Pihkalan urheiluoppia ja -filosofiaa voidaan tulkita. Ovatko sota-aikana *Hakkapeliittaan* kirjoitetut artikkelit eräänlainen ”epämiellyttävä totuus” Pihkalan filosofian todellisesta sisällöstä, vai onko totuus sittenkin juuri *Ladussa* ja siinä näyttäytyvässä kuntoliikunnan korostuksessa, jossa ainoa taistelu on terveyden taistelua? Asian selvittäminen vaatisi laajempaa ja syvällisempää tutkimusta, jossa Pihkalan kirjoituksia eri lehdissä ja eri aikakausina sekä sodan aikana, sitä ennen ja sen jälkeen, verrattaisiin toisiinsa. Seuraavia tutkimuskysymyksiä voisivat olla esimerkiksi se, mikä oli Pihkalan viesti eri lehtien lukijoille ja kuinka nämä viestit poikkesivat toisistaan. Mikäli koko kahdeksansadan lehtiartikkelien aineisto käytäisiin läpi, saataisiin todennäköisesti Pihkalan hahmosta ja tämän edistämän ideologian sisällöstä myös uutta tietoa. Tämän tutkielman antina on ollut tarjota kapea katsaus tähän ideologiaan.

Toisaalta kapeakin näkökulma voi olla merkittävä, sillä Suomen Ladun rivijäsenelle nimenomaan tämä anti on saattanut olla ainoa tai ainakin ensisijainen kosketuspinta Pihkalaan ja hänen oppiinsa. Sikäli tässä tutkielmassa kuvattu Pihkalan oppi on ”todellinen”. Tutkielma kertoo sellaisesta Tahko Pihkalasta, jonka moni vielä tänäkin päivänä esimerkiksi Tahko Pihkala -seurassa vaikuttava tunnistaa, ja jota tarkoitetaan kun korostetaan hänen rooliaan suomalaisen urheilun suurmiehenä. Kyseessä voi olla eri Pihkala, kuin se, jonka 1920-luvun suojeluskuntalainen tai *Suomen Urheilulehden* lukija kohtasi.

Tahko Pihkala -seura pyrkii edelleen vaalimaan ja ylläpitämään Tahko Pihkalan urheilu- ja liikuntakulttuuriin liittämää ideologiaa (Juurtola 1989, 20-21). Tämän ideologian sisällön jäsentäminen ei ole ollut helppoa eikä Pihkalan koko liikuntafilosofiasta olla Salimäen (2000) työtä lukuun ottamatta vielääkään tehty Klemolan (1988c) haikailemaa laajaa tieteellistä esitystä. Salimäki (2000) keskittyi Pihkalan persoonaan ja pyrki tämän pään sisään esimerkiksi kirjeaineiston kautta, mutta auki olevana kysymyksenä on edelleen, mikä on sen aatteen sisältö, jonka Pihkala itse liki kahdeksankymmenen kirjoitusvuotensa aikana ulospäin välitti? Mikä on se kirjallinen sisältö, jonka perusteella Pihkala on kohotettu liikuntafilosofin arvonimen alle? Mitä sanotaan niissä yli kahdeksassasadassa artikkelissa, jotka hän yli sataan eri lehteen kirjoitti? Tämä tutkielma ei vastaa siihen, mutta tarjoaa alkua vastaamalla siihen, mitä yhdessä kokonaisuuden osassa, Suomen Ladun osassa sanotaan.

Lopuksi voidaan pohtia, mitkä ovat ne Pihkalan liikuntanäkemyksen tai -filosofian elementit, joita Tahko Pihkala -seura haluaa yhä tulevaisuudessakin vaalia. Seura on nyt saanut vastauksen siihen, millaista aate- ja ajatusmaailmaa sen nimikkohenkilö omassa viiteryhmissään ajoi. Suomen Latu on myös kirjaimellisesti Tahko Pihkala -seuran viiteryhmä, joten näkökulma on kapeudestaan huolimatta tärkeä.

Keskiöön voidaan nostaa hiihdon ja hiihtämisen yleinen edistäminen sellaisenaan. Pihkalan ajatuksissa tämä linkittyi kuitenkin ennen kaikkea vahvaan ja terveeseen kansaan. Sekä hiihtäminen sellaisenaan että kunnossa säilyminen laajemminkin ovat kansalle välttämättömiä. Tahko Pihkalan opin mukaan kuntoileva kuntoilee velvollisuuden- ja yhteisöllisyudentunteesta omaa laajaa yhteisöään, omaa kansaansa kohtaan.

Tahko Pihkalan opin mukaan kuntoileva tiedostaa myös vahvasti oman haurautensa ja heikkoutensa ihmisenä. Vanhenemista ja haurastumista ei saa hyväksyä, sitä vastaan kuuluu suorastaan taistella. Pihkalan kunto-oppi on voimakasta, lähes aggressiivista terveenä ja toimintakykyisenä pysymiseen pyrkimistä.

Terveys on klassinen hyve, jonka edistämiseen pyritään yhteiskunnissa laajasti. Pihkalan opin voidaan katsoa julistavan terveyttä nimenomaan jokaiselle. Terveys ja liikunta kuuluvat yhteen ja jokaisen on liikuttava. Yksilö toisaalta velvollistetaan pitämään huolta kunnostaan ja terveydestään, mutta toisaalta peräänkuulutetaan vahvoja sitä edistäviä toimia yhteiskunnalta. Pihkalan oppi voidaan nähdä hyvin käytännöllisesti hyvien liikuntaolosuhteiden ja liikkumisen edellytysten luomisen oppina. Vaikka on yksilön velvollisuus pitää huolta terveydestään, vielä tämänkin ylittävä velvollisuus on yhteiskunnan velvollisuus luoda tarpeeksi hyvät olosuhteet.

Tahko Pihkalan opin mukaan koko yhteiskuntaelämä on järjestettävä liikunnan ehdoilla. Liikuntapolitiikan tavoitteena tulee olla mahdollisimman laajojen kansanjoukkojen liikuttaminen. Tätä varten on oltava optimaaliset järjestörakenteet ja tähän tulee kaikkien toimien tähdätä. Koko kansan terveyden ja hyvän kunnon tulisi olla koko yhteiskunnan peruspilari, ja yhteiskunta tulee järjestää sen ehdoilla, että tavallisen ihmisen liikuntamahdollisuudet, etenkin hiihtomahdollisuudet, olisivat mahdollisimman hyvät. Ihanteiden Suomi on yksi suuri latuverkko, jossa koko kansa hiihtää yhtenäisenä ja iloisena, vailla keskinäisiä riitoja.

Tahko Pihkalan opin mukaan liikunta on lähes itseisarvo, mutta ei aivan, sillä sen avulla voidaan saavuttaa myös vielä korkeampia hyveitä. Liikunnan ja urheilun yhteisöllinen ja

yhteen kokoava voima on seikka, joka on harvemmin ollut Pihkalan oppia spekuloidessa esillä. Kuitenkin juuri liikunnan ilon ja sosiaalisuuden sekä esimerkiksi seuratoimintaan liittyvän yhteisöllisyyden korostaminen olisi ominta Pihkalan urheiluoppia, jota Tahko Pihkala -seurakin voisi erinomaisesti korostaa.

Tahko Pihkalan oppiin sisältyy myös liikunnan hauskuus ja iloisuus. Urheilu on olemuksellisesti iloista toimintaa, ilman iloa se on vajavaista. Eri urheilulajien ja liikuntamuotojen paremmuutta ei perustella vain niiden terveyttä ja kuntoa edistäväillä vaikutuksilla, vaan aivan yhtä tärkeää on niiden hauskuus ja nautittavuus. Hiihdon ylivertaisuutta lajina ei perustele vain sen hyvät kunto-ominaisuudet, helppous tai monipuolisuus, vaan ennen kaikkea suuri hauskuus, mielenkiintoisuus ja nautinnollisuus. Liikunnan harrastaminen, etenkin hiihtäminen metsissä, on myös keino rauhoittaa mieli ja palautua henkisesti muun elämän kiireistä. Liikunnallinen elämäntapa ja liikuntamahdollisuuksien luominen ei ole vain terveen kansan luomista, vaan näyttäytyy myös konkreettisenä onnellisuuden lisääjänä.

Tahko Pihkala -seuran on syytä myös pohtia tapoja, joilla Pihkalan säilyttämisen arvoisen urheiluopin toteutumista voidaan edistää laajemmin yhteiskunnassa. Pihkalan näkemykset esimerkiksi liikunnan ensiarvoisesta merkityksestä terveydelle, liikunnan yhteisöllisestä voimasta ja yhteiskunnan velvollisuudesta liikuntamahdollisuuksien luomiseen ovat sellaisia, joita moni muukin suomalaisen liikuntakulttuurin toimija todennäköisesti mielellään edistäisi. Tahko Pihkalan opilla voi olla yhä merkitystä, kunhan tämän merkityksen kirkastamiseksi löydetään oikeat keinot.

Lähteet

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere.
- Anttila, P. 2003. Taistelu mielenrauhasta. Urheilufantasia Lauri Pihkalan elämän tukipilarina. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Suomen historia.
- Aura, S. 1995. Lauri Pihkala Suomen voimistelu- ja urheiluliiton (SVUL) urheiluneuvojana vuosina 1913-1917. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Suomen historia.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere.
- Hartikainen, E. 2007. Urheilu-uskolla autuaaksi. Lauri ”Tahko” Pihkala, elämisen tahto ja kansallinen kilpailukyky. Teoksessa Hartikainen, E., Harinen, P. & Hurmalainen, L. (toim.). Opinpaikat – elämäkalkuja sivistyskansan elämäkerrassa. Kansanvalistusseura. Helsinki.
- Heikkala, J. 1989. Liikuntafilosofia tutkimuskohteena. Teoksessa Heikkala, J. & Pyykkönen, T. (toim.). Tutkimuskohteena liikunta ja filosofia. Liikuntatieteellisen seuran moniste nro 14. Liikuntatieteellinen seura.
- Heikkala, J. & Pyykkönen, T. 1989. Tutkimuskohteena liikunta ja filosofia. Liikuntatieteellisen seuran moniste nro 14. Liikuntatieteellinen seura.
- Heikkinen, A. 1992. Voimistelun läpimurto. Teoksessa Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.
- Heinilä, K. 1974. Urheilu – ihminen – yhteiskunta. Gummerus. Jyväskylä.
- Hentilä, S. 1982. Suomen työläisurheilun historia 1. Arvi. A. Karisto Oy. Hämeenlinna.
- Hentilä, S. 1992. Poliittista urheilua ja urheilupolitiikkaa. Teoksessa Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.
- Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta. Gaudeamus. Helsinki.
- Jussila, J., Montonen, K. & Nurmi, K. 1989. Systemaattinen analyysi kasvatustieteen tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Gröhn, T. & Jussila, J. (toim.). Laadullisia lähestymistapoja koulutuksen tutkimuksessa. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 123.
- Juurtola, T. 1989. Urheilun avulla kansamme parhaaksi. Tahko Pihkala -seura ry. Helsinki.
- Juutilainen, T. 2014. Lauri ”Tahko” Pihkala. 375 humanistia. Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta. Luettavissa <https://375humanistia.helsinki.fi/humanistit/lauri-tahko-pihkala>. Luettu 29.11.2020.

- Jääskeläinen, L. 1988. Puhe Tahkon patsaan paljastustilaisuudessa 5.1.1988. Teoksessa Juurtola, T. 1989. Urheilun avulla kansamme parhaaksi. Tahko Pihkala -seura ry. Helsinki.
- Kaikkonen, K. 2008. Suomen urheiluopisto 80 vuotta. Suomen Urheiluopisto. Lahti.
- Kaila, O. 1985. Sommanjalkia Tahkon ladun varresta. Liikunta & Tiede 5 (21), 232-235.
- Kaloniemi, Y. 1968. Näin se alkoi. Latu 1/1968.
- Kare, K. 1975. Tahko Pihkala – legenda jo eläessään. WSOY. Helsinki.
- Klemola, H. 1963. Tahkon latu. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.
- Klemola, H. 1988a. Tahko Pihkala – vuosisadan merkittävin liikuttaja. Latu&Polku 1/1988.
- Klemola, H. 1988b. Tahkon jalanjäljissä. Liikunta & Tiede 3 (25), 136-139.
- Klemola, H. 1988c. Tahko Pihkalan merkitys Suomen liikuntakulttuurissa. Teoksessa Juurtola, T. 1989. Urheilun avulla kansamme parhaaksi. Tahko Pihkala -seura ry. Helsinki.
- Klemola, H. 2000. Lauri Pihkala. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Bigraphica 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-004741>.
- Kokkonen, J. 2008. Kansakunta kilpasilla. Urheilu nationalismin kaavana ja lähteenä 1900-1952. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Bibliotheca Historica 119.
- Kokkonen, J. 2015. Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat. Suomen Urheilumuseosäätiön tutkimuksia n:o 3. Suomen Urheilumuseo. Helsinki.
- Kortti, J. 2016. Mediahistoria. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.
- Kärkkäinen, P. 1992. Voimankoetuksia ja kisailuja. Teoksessa Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.
- Laine, L. 1992. Urheilu valtaa mielet. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.). Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.
- Lehtonen, M. 1996. Merkitysten maailma. Vastapaino. Tampere.
- Meinander, H. 1992. Warpaille y-lös, kyykyyn a-las. Teoksessa Pyykkönen (toim.) Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.
- Norra, J. 1998. Ponnistamisen ilon liikuntafilosofia – leikin taikapiriin vai rationaalisuuden rautahäkkiin. Lauri "Tahko" Pihkalan liikuntafilosofian weberiläinen tarkastelu. Pro gradu - tutkielma. Jyväskylän yliopisto, liikunnan sosiaalitieteiden laitos.
- Nurmi, K. 2004. Systemaattinen tekstianalyysi. Metodix. Luettavissa <https://metodix.fi/2014/05/19/nurmi-systemaattinen-tekstianalyysi/>. Luettu 6.10.2020.
- Palolampi, E. 1983. Tahkon hengessä – urheilun puolesta urheilua vastaan. Otava. Helsinki.

- Palsanen, P. 1960. Lehtemme kaksi vuosikymmentä. *Latu* 6/1960.
- Pihkala, L. 1948. 10 vuotta Suomen Ladun toimintaa. *Suomalainen Suomi* 3/1948.
- Puhakainen, J. 1997. *Kesytyt kehot*. Tampere University Press. Tampere.
- Pyykkönen, T. (toim.). 1992. *Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.*
- Raasakka, M. (*julkaisematon*). Tahko Pihkala toimittajana. Teoksessa Virtapohja, K. Tahkon matkassa. Docendo. Jyväskylä.
- Rantala, M. 2019. *Ylös, ulos ja lenkille! Suomalaiset kuntoliikuntajärjestöt ja liikuntakampanjajulisteet vuosina 1974-2010. Väitöskirja. Turun yliopisto. Bibliotheca Sigillumiana 7.*
- Saastamoinen, F. 1968. Ensimmäinen toimintasuunnitelma. *Latu* 1/1968.
- Salimäki, H. 1996. *Urheilun ja urheilu-uskon mies. Nuori Lauri Pihkala urheiluaatteen apostolina ja esitaistelijana. Lisensiaatintutkimus. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteellinen tiedekunta.*
- Salimäki, H. 2000. *Isänmaan ja urheilu-uskon mies. Lauri Pihkala modernin urheiluaatteen esitaistelijana. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Bibliotheca Historica 62.*
- Seppälä, R. 1982. Tahko. Otava. Helsinki.
- Sipola, A. 2017. *Pesäpallosta politiikkaan - Tahko Pihkala ja urheilevat kurinalaistetut ruumiit. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta.*
- Sironen, E. 1987. *Eichberg-koordinaatteja. Esipuhe teokseen Eichberg, H. (1987). Liikuntaa harjoittavat ruumiit. Vastapaino. Tampere.*
- Suomen Latu. 1987. *Ulkoilu elämäntavaksi: Liikunta uusille urille Suomen Latu 1938-1988. Suomen Latu. Helsinki.*
- Suomen Latu. 2020. *Tietoa meistä. Luettavissa <https://www.suomenlatu.fi/ota-yhteytta/tietoa-meista.html>. Luettu 1.12.2020.*
- Teronen, A. & Vuolle, J. 2009. *Kiveen hakatut: Urheilusankaruuden jäljillä. Kirjapaja. Helsinki.*
- Vasara, E., Häyrynen, R. & Laine, L. 1989. *Suomi urheilun suurvaltana. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.*
- Vasara, E. 1992. *Liikunta sirpaloituu. Teoksessa Pyykkönen, T. (toim.). Suomi uskoi urheiluun. Suomen urheilun ja liikunnan historia. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu nro 131. Liikuntatieteellinen seura. Helsinki.*
- Vasara, E. 1997. *Valkoisen Suomen urheilevat soturit. Suojeluskuntajärjestön urheilu- ja kasvatustoiminta vuosina 1918-1939. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Bibliotheca Historica 23.*
- Vasara, E. 1999. *Suomalaisen soturirodun puolesta – urheilumies Lauri Pihkala. Teoksessa Karkama, P. & Koivisto, H. (toim.). Ajan paineessa. Kirjoituksia 1930-luvun suomalaisesta aatemaailmasta. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.*

Vettenniemi, E. 2009. Usko, arki ja ihanteet: urheilun olemus Mikael Lindfeltin mukaan. Teoksessa Roiko-Jokela, H. & Sironen, E. (toim.). Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2009. Suomen urheiluhistoriallinen seura. Helsinki.

Vilén, R. & Viren, K. 1972. Suomen urheilulehden historiikki. Liikuntakasvatuksen historian erikoistyö. Helsingin yliopiston voimistelulaitos.

Virtanen, M. 1986. Tahko Pihkala maastohiihdon kehittäjänä kilpaurheilusta kansan- ja kuntosurheiluksi. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, historian laitos.

Liite 1: Lista aineiston artikkeleista

Artikkelit on koodattu analysoinnin havainnollistamiseksi yksilöllisillä koodeilla, jotka ovat muotoa (järjestysnumero):(vuosiluku), esimerkiksi 4:45

Koodi, jolla viitattu	Artikkelin nimi	Vuosi	Lehden nimi	Lehden nro
1:40	"Meidän olisi tunnettava vastuutamme ruumiimme kunnosta"	1940	MU	4
2:41	1.507.111 - 943.952	1941	MU	7
3:41	Saksan salaisista aseista arvokkain	1941	MU	7
4:45	Laskiaissaarna	1945	MU	1
5:45	Syysaarna harrastushiihtäjille *	1945	MU	6
6:46	"Sunnuntaihiihdon yhdistetty"	1946	MU	1
7:46	Onnen osuus kilpaurheilussa	1946	MU	6
8:47	Kilpailu, harjoittelu ja "jokamiehen" hiihdot	1947	MU	1
9:48	Ladun näköaloja	1948	MU	1
10:48	Tahko ja kansanavun hiihdot *	1948	MU	2
11:48	Suksien sopiva suuruus	1948	MU	6
12:49	Kaukana on matkamme pää - ja minkä vuoksi?	1949	MU	1
13:49	Liikkumataito ja -kunto urheilun elämäntaidon avaimena	1949	MU	2
14:49	Latukorteista kuntokalenteriin	1949	MU	3
15:49	Hiihtotilitystä	1949	MU	6
16:50	Humpuukin tuomio vai hyljätty helmi? Verryttely kirikilpailun kohtalo	1950	L	1
17:51	Yhteislähtö hiihtokilpailuissa	1951	L	2
18:51	Lintupallo - maailman paras mailapeli kotipihoille	1951	L	6
19:52	Jos Suomen Latua "astuttaisiin varpaille"?	1952	L	6
20:53	Välituntilatu	1953	L	2
21:53	Latu kuntoon kutsujana	1953	L	6
22:54	Joulun latusaarna	1954	L	6
23:55	Lähden laturetkelle	1955	L	6
24:56	Laturetkeläisen suoritusohje	1956	L	1
25:57	"Kuntoilun" kolmijalka kotivoimistelu-kävelyjuoksu-hiihto	1957	L	6
26:58	Pitemmälle ladulle	1958	V	1
27:58	Latupolitiikkaa	1958	V	2
28:58	Koulujen urheilut puntarissa *	1958	V	9
29:59	Joulujupinaa	1959	L	6
30:62	Sukset: "pyy maailmanlopun edellä"	1962	L	1
31:62	Hiihtotalven näkymiä	1962	L	2
32:62	Soikkopallon pyrkimyksiä	1962	L	4
33:62	Näkymiä tuulentuvan vaiheilta	1962	L	6
34:63	"Tästäpä nyt telaketju menevi, latu uusi urkenevi"	1963	L	6
35:64	Suomen ladun esikuntapäällikkö	1964	L	3

36:64	Urheilu vientitavarana	1964	L	6
37:67	Mitään en kadu *	1967	L	6
38:68	Latua eteenpäin	1968	L	1
39:68	Mielenmuutoksella maastohiihdon uuteen uskoon	1968	L	2
40:68	Käsityksiäni laturetkien tarpeesta ja tarpeista	1968	L	6
41:69	Jälkikasvu on turvattava	1969	L	1
42:69	Hyvä renki - mutta millainen isännäksi. Alppi"hiihto" Suomessa	1969	L	2
43:74	Joulumaan hiihtoralli	1974	L	2

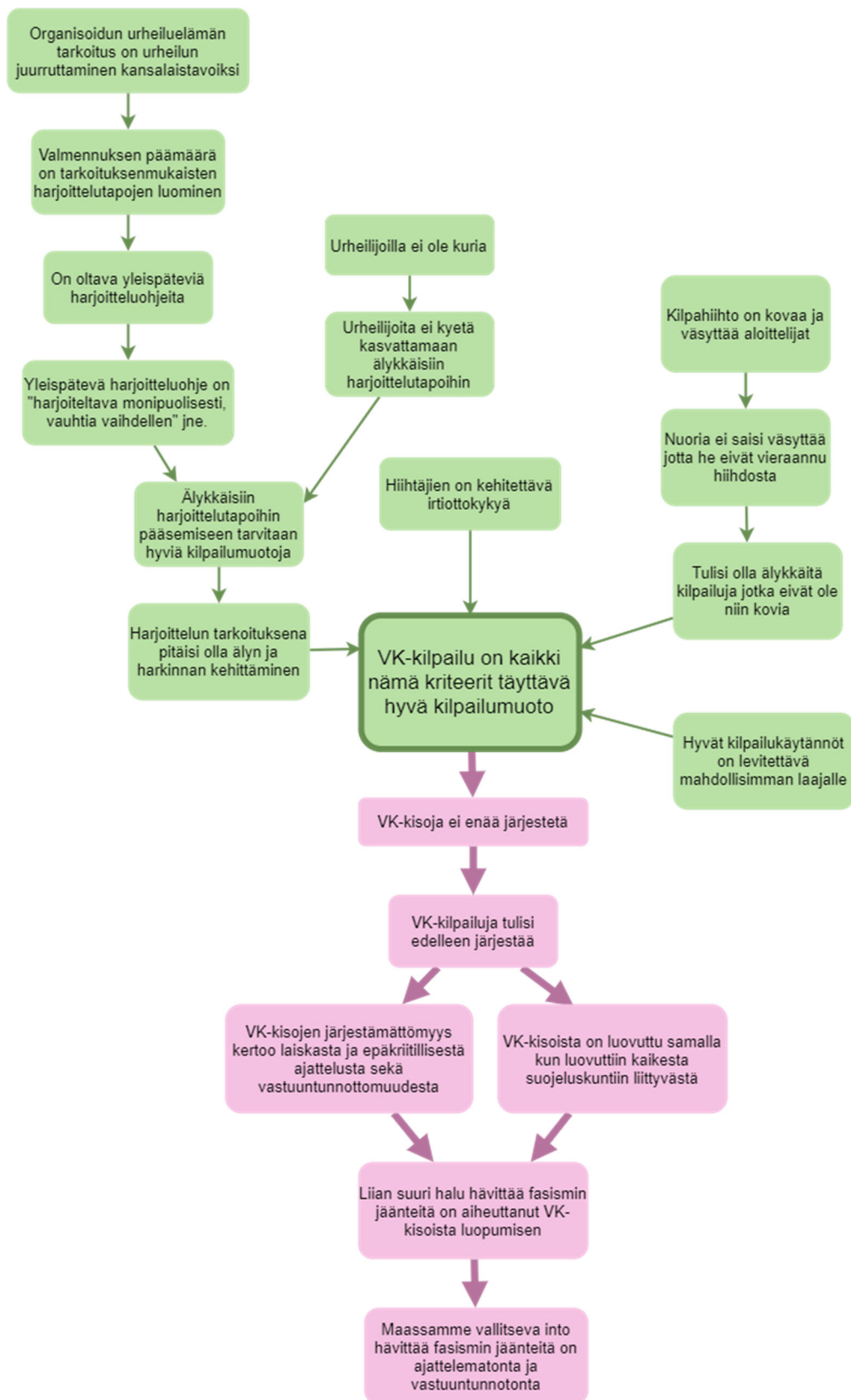
MU = Massaurheilu

L = Latu

V = Vire

* Toisen toimittajan laatima

Liite 2: Esimerkki kaaviosta

Esimerkki Draw.io-ohjelmalla piirtämästäni havainnekartasta, jota hyödynsin aineiston analyysissä. Tässä kaaviossa artikkelin 16:50 ("Humpuukin tuomio vai hyljätty helmi? Verryttelykiri-kilpailun kohtalo") argumentatiivinen sisältö on jäsennetty auki.